Moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1973
5
rugsėjis
spalis

TURINYS

J. Degutytė	Vilnius — 650	2
M. Vaitkus	Vilnius — 1906 metais	3
Dr. M. Anysas	Jogailos vedybos	6
S. Vilkauja	Gražioji Dzūkija	9
P. Gaučys	Vyrai anglų rašytojų romanuose	11
L. Kurpienė	Lenktynės	13
J. Švabaitė-Gylienė	Burtininkas	15
• Knygos	Pr. Naujokaitis — Alės Rūros "Po Angelų Sparnais"	17
• Šeima ir auklėjimas	J. Valiūnas — Lietuvybės tęstinumo bejieškant	18
	J. Miškinis — Šeima — kertinis akmuo	18
	P. Alšėnas — Moteriškuose dvasinio pasaulio labirintuose	19
• Organizacinė veikla		19
• Moterys pasaulyje		20
• Lietuvoje		22
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	26
• Rankdarbiai		28

ILIUSTRACIJOS

I. Bajoriūnaitė	Vilnius	1
N. Kulpavičienė	Senojo Vilniaus nuotraukos	2, 4, 5
M. Bacciarelli	Jogaila	6
M. Bacciarelli	Karalienė Jadvyga	7
A. Kučas	Vilnius	8
A. Kučas	Sodyba	9
M. Stankūnienė	Metų laikai	10
A. Valis-Labokienė	Paukštis	12
R. Motiejūnaitė	Dama su vėduokle	14
R. Motiejūnaitė	Pajacas	15

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1973 m. Nr. 5 (95)

REDAKCINĖ KOLEGIJA

NORA KULPAVIČIENĖ
redaktorė

ZUZANA DAUGVAINIENĖ
kalbos taisytoja

ZITA DIDŽBALIENĖ
korektorė

skyrius veda

A. YČIENĖ, I. KAIRIENĖ, E. KRIKŠČIŪNIENĖ, L. MURAUSKIENĖ

BRONĖ PABEDINSKIENĖ
administratorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M 6 H 1 A 8, Canada

Spaudė "Žiburių" spaudos bendrovė, Toronto, Ontario. Prenumerata metams $5.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1973 m. Nr. 5 (95) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1973 Nr. 5 (95)

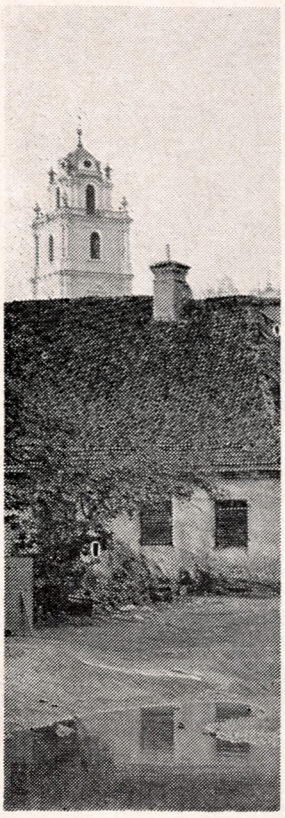

Vilnius

650

JANINA DEGUTYTĖ

Ant septynių kalvų
Šiauriškas tavo likimas.
Lengvas vilnijantis vardas
Pulsuoja po mūsų oda.
Tavo naktis — akmeninė bokštų fuga.
Tavo diena — pavasarinis šilagėlių dvelksmas
Nuo septynių kalvų.
Iš galaktikų atplukdytas —
Zodiako žvaigždynų apdovanotas —
Išbraižytas arkų ir skersgatvių linijom —
Švytėjantis vėjuotom priemiesčių erdvėm —
Laukinių liūčių skalaujamas —
Paženklintas aušra —
Neatplėšiamas
Iškentėtas
Mūsų.

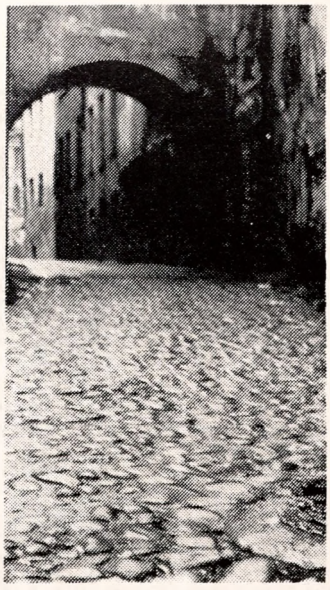

VILNIUS 1906 METAIS

Iš Mykolo Vaitkaus

atsiminimų

"Šiaurės Žvaigždė"

Įvažiavau traukiniu į Vilnių, smalsiai žvalgydamas.s. Stotis daug šaunesnė, nei Kauno ar Liepojos. Judėjimas labai didelis. Pasiėmiau vežiką, važiuoju. Gatvės siaurokos. Namai vidutiniški, maž kuo pranašesni už Kauno, tokie pat maždaug, kaip Liepojos ir net Klaipėdos. Tik kairėj, užpakaly, labai aukštas ir didelis (kaip man tuomet atrodė) pastatas: vėliau sužinojau tai esant centrinį paštą. Bet kas Vilniui ypatinga — tai bokštų bokštai (o! bokštai — amžinoji mano svajonė ir gėresys)! Dabar tai jais pasigrožėsiu! Iki soties.

Įvažiavau giliau į miestą, į anuometinę, berods Bolšaja Vilenskaja ulica. Čia ir rūmai įdomesni, ir krautuvės puošnesnės. Bet kur čia Aušros Vartai? Kaip norisi tą garbingąją mūsų šventovę pamatyti!..

Ir štai ji!.. Net nesiklausęs pažintum! Tarp dviejų gatvės rūmų skliaučias vadinamoji broma-vartai, virš kurių nuo vieno gatvės krašto iki antro — neaukštas pastatas: tai ir yra garsioji koplyčia — visi, kas tik eina pro tuos vartus, pagarbiai nusimauna kepurę (kas kepurėtas) ar bent aiškiai susikaupia (kas ryškiai veiduos matyt). Nuostabi nuotaika apgaubia dvasią. Suvirpa širdis. Juk tai didingoji Dievo Motina, stebuklais šlovingoji per šimtmečius. Juk tai — ir mūsų Motina! O gailestinga, o mylinti!.. Tik ar mes esame verti jos malonės?..

Atsigrįžęs veizdžiu, kai pravažiavom, į koplyčios veidą. Žinoma, stebuklingasis paveikslas uždengtas, ir nekas iš koplyčios vidaus tematyti. Bet juk turėsiu laiko jai ir Jai aplankyti.

Važiuoju toliau. Gatvė, nors ir netiesi, eina vis puošnyn. Anuometiniam Kaune kažin ar rastum ką panašu. Čia jau lyg tikras didmiestis, kaip tokį vaizdavaus, nes nieko šaunesnio dar nebuvau regėjęs, vien knygose. Pakeliui pravažiavome pro labai gražią bažnyčią, liuksusinio baroko; vėliau sužinojau, jog tai buvusiojo Šv. Kazimiero bažnyčia, kurią rusai pavertė cerkve. Pravažiavom ir pro kitą labai gražią bažnyčią, kiek atokiau, kuri besanti Šv. Jono bažnyčia, katalikiška. Galop išvydau prieky, truputį į dešinę, aukštoką kalną (bent lietuvišku mastu), o jo viršūnėj romantišką, gerokai apgriautą, bet sumaniai sulaikytą toliau griūti ir reikiamai aplopytą pilį — tai besanti garsioji Gedimino pilis. Prieky, kiek dešinėj, pasirodė varpinė, šalia kurios rimtai beviešpataujanti begalo harmoninga bažnyčia: tai esanti Vilniaus vyskupijos katedra. O čia štai, dešinėj gatvės pusėj, ir mano kelionės tikslas — Vilniaus vyskupo "palocius".

☆ ☆ ☆

Kuo gi užpildydavau dienas tame gražiajame, brangiajame Vilniuj (kurio nebebūčiau norėjęs palikti, nes taip labai jis man pasidarė mielas)? Šį-tą skaičiau. Bandžiau eilėraščius rašyti; bet nesisekė. Daugiausia vaikščiojau po tą įdomųjį miestą, dažniausiai vienas, bet kartais ir su svainiu, ypač kai reikėdavo pirmąkart kurią bažnyčią aplankyt ir įdomiausius daiktus joj pamatyti: mat, kai būdavo su manim pan Jozef, vyskupo patikimasis tarnautojas, visos durys ir visi užkampiai mums mielai atsiverdavo, netgi su maloniais šypsniais.

Svarbiausia — Juozas nuvedė mane į čia pat esančią katedrą. Ne peraukštas, ne perdidelis gelsvas pastatas, klasikinio dorinio stiliaus, nuostabiai paprastomis linijomis, nuostabiai grakštus, tiesiog akiai atgovis, ausiai — muzika. Nepaprastai gražus savo paprastumu frontas su tom kolonom, didingas bei galingas, o vienkart harmoningas, kaip tobulas himnas. Savotiška varpinė (sako, ant pagoniškų pamatų), atskirta nuo pačios bažnyčios. Žengiau į katedros vidų laukdamas stebuklų. Eilės sunkių, galingų dorinių kolonų, neįmantrių, keturkampių, toli ne tokių gracingų, kaip Kauno katedros. Atvirai prisipažinsiu, vidus manęs neapkerėjo, toli ne. Į smulkmenas nebandysiu leistis, kadangi jos taip gerai žinomos. Prabėgom apsižvalgęs, nusiskubinau į Šv. Kazimiero koplyčią. Tikrai karališka, verta švento karalaičio, šviesi, puošni, vienkart labai estetiška. Viršuj grabo — šventojo figūra: ji padarė man keistą ispūdį: tas Karalaitis — toks vaikutis, dargi pasitūpęs, lyg rengtųsi šokt aukštyn... į dangų. Maža, trupučiuką juokinga. Betgi sąmonė veikiai su-

darė nuotaiką. Atsiklaupiau, susimąsčiau ir ilgokai nuoširdžiai meldžiaus. Ir, kol būdamas Vilniuj, kur ėjęs, kur neėjęs, vis užsuksiu čionai dvasia atsigauti šalia šventojo Lietuvos bei lietuvių globėjo.

Mano Juozas nepamiršo man parodyt, lengvai gavęs leidimą, įdomių bei brangių senienų muziejėlį katedros aukšte. Aiškintojo lydimi, užkopėm be vargo į tą aukštą. Daug ten besą bažnytinio meno vertybių, išimtų iš apyvartos dėl jų archeologinės, istorinės, meninės vertybės. Dabar mano atminty vien chaosas po beveik 60 metų. Liturginiai rūbai, indai bei įvairūs kiti padargai, blizgą auksu ir brangiais akmenimis, dovanoti ar padaryti įžymių istorinių asmenų nuo pat krikščionybės Lietuvoj įvedimo. Besąs ten vienas bažnytinis rūbas (bene arnotas), pačios karalienės Jadvygos, Jogailos žmonos, išsiuvinėtas. Labai grožėjausi rūbais, susiūtais iš garsiųjų Slicko juostelių. Taip, dyvai bei stebuklai. Bet ar daug iš jų nun beišliko? . . .

Manau, jog antroji mudviejų aplankytoji bažnyčia buvo šv. Jono. Kadangi toj bažnyčioj tebuvau vieną kartą savo gyvenime, tai beišliko man vienas įspūdis: kažkas apytamsu, paslaptinga, pilna kolonų, didinga, aukšta — ir gražu. Ypač sužavėjo mane tos bažnyčios bokštas, toks solidus, tvirtas ir nors didingas, bet vienkart gracingas — akim tiesiog šventė. Kol buvau Vilniuj, vis ir vis iš arčiau ar iš toliau į jį žvilgčiojau. Juk nuo pat mažens bokštai buvo mano estetinė silpnybė. Kas architektūroj įvedė bokštus, buvo tikrai genealus angelas. Dievui garbė, ir žmonėms per visus amžius džiaugsmas ir traukiamasis centras.

Kas, apsilankęs Vilniuj, neužeis į Aušros Vartų koplyčią, jei jame liko dar kiek lietuvybės bei bent aidas katalikybės? . . . Tų tai dalykų 1906 metų vasarą mano dūšioj būta, ką bekalbėt apie paties vyskupo tarną Juozą, kuris, ir nuo vyskupo pasišalinęs, visą amžių pasiliko uolus katalikas; tik prie jo naujai įsigytos per Ane žemaitybės išsilaikė aukštas procentas lenkybės, o prigimtoji latvybė liko anų dviejų ybių beveik visai užgožta. Tad nedyvai, jog Juozas mane nusivedė pasižiūrėt Aušros Vartų bei pasimelst.

Tai visai netoli nuo vyskupo rūmų, gal koks varstas. Garbingoji koplyčia besanti prisiglaudus prie šv. Teresės bažnyčios, taip prašmatniai šviesiais ir juodais dryžiais numargintos. Tai buvo ryto metas. Koplyčioj laikyta šv. mišios. Užlipome. Vieta visai nedidelė. Būrelis maldininkų. Visi labai susikaupę, akis subedę į atidengtą stebuklingą paveikslą. O tame paveiksle — mūsų brangioji Motina Marija, tokia švelniai rimta, giliai susimąsčiusi; bet pro tą rimtį

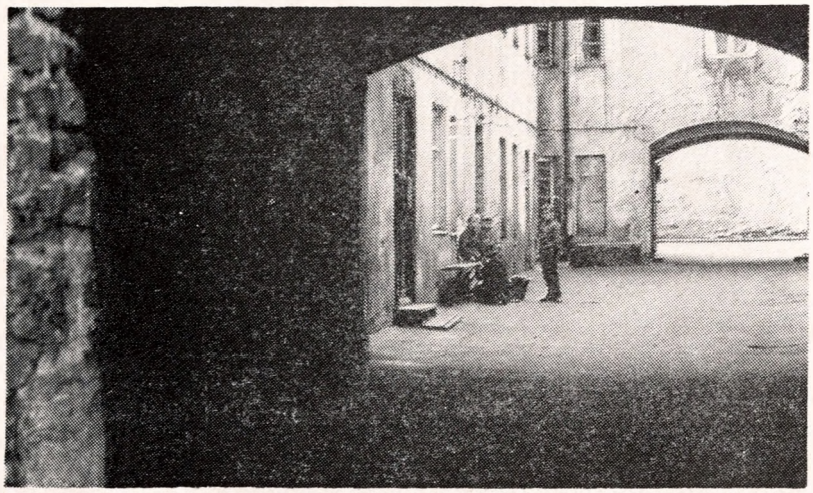

☆ ☆ ☆

VILNIUS

☆ ☆ ☆

650

sklinda didis maloningumas. Ilgai žiūrėjau į tą šventą veidą. Nuoširdžiau meldžiaus, gal geriau, nei kituomet ar kitur kur: juk tai — nepaprasta, nuostabi Motina, galinga ir gera, ir ypač mūsų lietuvių Motina, tai įrodžius stebuklais. Tokių valandų, tokiose vietose išgyventų, nebepamirštama.

Motinos Vartai, Vartai Aušros,
Anga, kur dangus mums aušta,
Vieta, kur bėgom, paskendę varguos,
meldėm, kad Motina vaikui paguostų
širdį palaužtą.

Vartai aušriniai, Vartai vilties!
Eičiau į Motiną keliais,
eičiau ieškoti šviesesnės dalies —
verkčiau nušvitęs, rankas jon ištiesęs —
grįžtąs vaikelis.

VILNIUS 650

☆ ☆ ☆

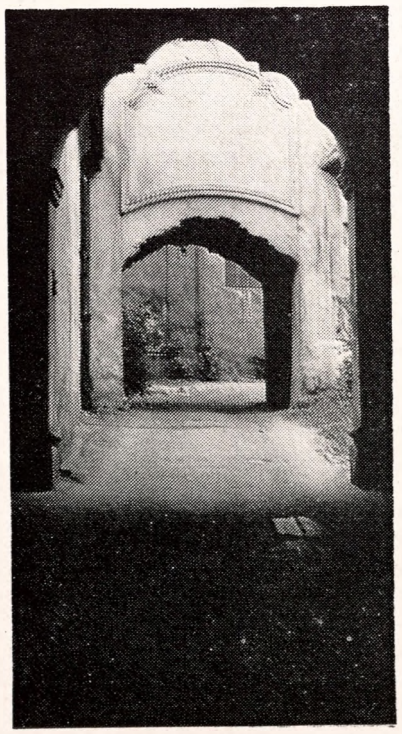

Vieną dieną išsiruošiau į tolimesnį žygį: aplankyti šv. Petro ir Povilo bažnyčios. Ėjom, žinoma, pėsčia: ką tai reiškia tokiem jaunuoliam tie keli kilometrai!.. Ilga, švari, daili Antakalnio gatvė. Praėjom pro mum lietuviam brangų Petro Vileišio palocių, kur jo įsteigta spaustuvė spaudžia pirmąjį mūsų dienraštį "Vilniaus Žinias". Nuostabus patrijotas, aukojąs žymią dalį savo turto Tėvynės labui!

Jau iš tolo matyti balta grakšti barokinė bažnyčia su dviem dailiais bokštais. Priėjom arčiau. Įėjom į vidų — ir pasijutom grožio pasauly. Galėjom save klausti: kur gi esam? ar puikiam religiniam muziejuj, ar rojuj? Visa bažnyčia, jei taip leista išsireikšti, knibždėte knibžda šventom, pusiaušventom ir nešventom gipso figūrom - figurėlėm-figurytėm! Net akys raibsta, nors ir gėresingai. O bažnyčios vadovas mudviem aiškina — aiškina, nesiliaujamai, nepavargstamai, bet ir nenuobodžiai, kas, kuomet, ką ir kaip. Po 60 metų nė nebandysiu kartot jo duomenų. Labai — labai įdomi ir brangi (ne vien dėl grožio) bažnyčia. Galėtų papuošt kiekvieną senojo ir naujojo pasaulio sostinę. O ar Vilnius ne sostinė? Ir dar kokia! Tokia praeitim ne kiekviena gali pasigirti!

Aplankėm su Juozu tą nuostabiąją gotinę bažnytėlę, tą architektūros meno perlą, kurį, kaip sakoma, Napoleonas norėjęs paimti į delną ir parsinešt į Paryžių. Iš viršaus grožėjaus—grožėjaus, bet į vidų nepatekau: buvo uždaryta dėl remonto ar ką.

☆ ☆ ☆

Dažniausiai vaikščiodamas praeidavau pro katedros frontoną ir sustojęs grožėdavaus iki soties, tiksliau — be soties. Betgi begalo mėgdavau ir Gedimino kalną ir ten užkopdavau, turbūt, kasdien. Kas per grožybės atsiveria žmogui, pamažu aukštyn lipant ir galop užlipus! Marios namų bei rūmų. Tarp jų vingiuoja platūs kaspinai — upės ir daugybė siauručių kaspinėlių — gatvės. Ir visur kyla į dangų didesni ar mažesni, gražūs ir dar gražesni bokštai bei bonios — vis mano džiaugsmas bei pasigėrėjimas. O ir pats Gedimino kalnas ne vien brangus mūsų širdžiai, kaip istorinis paminklas, o ir tikrai gražus pats savimi. Tačiau ką aš čia kalbu apie Vilniaus grožybes silpnu savo liežuviu, kai jūs, brangūs skaitytojai, esate tiek puikių Vilniaus aprašymų skaitę... Betgi neišturiu nepakartojęs posmo iš mūsų Maironio "Vilniau", posmo, kuris toks reikšmingas mūsų niuriam amžiui:

Antai pažvelki! Tai Vilniaus rūmai
Dunkso tarp kalnų plačiai..

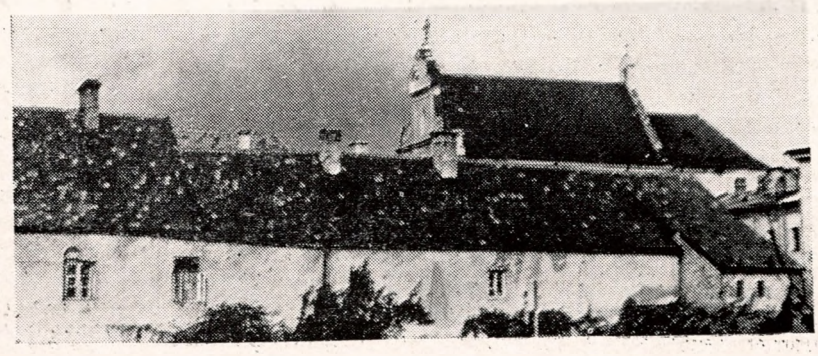

LENKIJOS KARALIAUS IR LIETUVOS DIDŽ. KUNIGAIKŠČIO JOGAILOS VEDYBOS

DR. M. ANYSAS

M. BACCIARELLI JOGAILA

Dėl istorijai nežinomų priežasčių, didysis Lietuvos kunigaikštis Jogaila buvo dar nevedęs, nors jau buvo virš 35 metų amžiaus. Tiesa, yra spėliojimų, kad jis anksčiau buvo vedęs pagonišku būdu, nes vedybos, pagal tų laikų krikščioniškos Bažnyčios supratimą, nebuvo kliūtis, pereiti į krikščionybę, ir nesilaikant senųjų vedybų, vesti krikščionę moterį.

1384 m. prasidėjo pasitarimai, kad Jogaila ir visa lietuvių tauta priimtų pravoslavų tikėjimą ir vestų Dimitrijaus Doniecko dukterį. Išlikusiuose dokumentuose jos vardas neminimas, bet manoma, kad Jogailai buvo peršama Sofija, vyresnioji Dimitrijaus duktė. Be lietuvių kilmės pravoslaviškų kunigaikščių šias piršlybas rėmusi ir Jogailos motina, Julijona Algirdienė, kurios vardas po jos vyro Algirdo mirties dokumentuose dažnai pasirodo. Jogaila nenorėjo sutikti su Maskvos statomomis sąlygomis priimti pravoslavų tikėjimo. Jis norėjo Sofiją vesti be krikšto, kaip kad anksčiau buvo padaręs jo tėvas Algirdas, be krišto vesdamas Vitebsko ir vėliau Tverės kunigaikštytes. Nevedęs Did. Lietuvos kunigaikštis Jogaila atrodė gera partija ir Lietuvos vakariniams kaimynams – lenkams. Manoma, kad jau anksčiau mažalenkių partija Jogailai buvo pasiūliusi priimti krikštą ir vesti jų jaunąją karalienę. Lenkai iš šių vedybų numatė didelį politinį laimėjimą ir didelių ekonominių vilčių. Ir Lietuvos valdovų šeima Vilniuje pradėjo domėtis eventualiomis Jogailos vedybomis su lenkų Jadvyga, kurios galvą puošė karališka karūna.

Vengrijos karalius Liudvikas, d'Anjou giminės, lenkų karaliaus Kazimiero didžiojo sesers sūnus, galingos lenkų piastų dinastijos šaka, mirė 1382 m., palikdamas tik nepilnametę dukterį, Mariją ir Jadvygą. Liudviko valdymo metu Lenkija buvo asmeninėje unijoje su Vengrija. Nesant sūnaus, lenkų valdantis sluogsnis išsirinko savo būsima valdove jauniausią Liudviko dukterį Jadvygą (Hedwig), kuri jau 1384 m. buvo parvežta į Krokuvą. Reikia pažymėti, kad ji tuomet nemokėjo lenkų kalbos, nes d'Anjou giminė įvairiomis ankstyvesnėmis vedybomis su vokiečiais, buvo stipriai sugermanizuota. Lenkų kalbos Jadvygai teko mokintis. Dar t. p. m. spalių m. 15 d. Krokuvos katedroje ji buvo vainikuota Lenkijos karaliene. (Wig. SS II, 525 psl.; Cod. Dipl. Pruss. III, Nr. 87, Liet. Encikl. 9 t., 244-45 psl.).

Lenkų ponams pažadėjus jai parinkti tinkamą vyrą, Jadvygai piršosi keli lenkų kunigaikščiai, bet jie buvo atmesti. Lenkų valdomiems sluogsniams taip pat nepatiko ir Jadvygos sužiedavimas beveik vaikystėje su austrų hercogu Wilhelmu, taip pat tuomet kone vaiku. Šitomis vedybomis lenkų ponai bijojo patekti visai į vokiečių rankas, kurie jau labai buvo įsigalėję Lenkijoje.

Mažlenkiškoji partija pradėjo dairytis į Lietuvos did. kunigaikšti Jogailą kaip tinkamą partiją jų karalienei, nors ji vis dar tebebuvo beveik vaikas. Viduramžiais buvo įprasta kelerių metų amžiaus vaikus sužieduoti.

1385 m. pradžioje Jogaila pasiuntė pas karalienę Jadvygą iškilmingą piršlių pasiuntinybę, kuriai vadovavo jo ištikimas brolis Skirgaila, kitas brolis, Suzdalės kunigaikštis Boris Algirdaitis, pusbrolis kunigaikštis Algimantas ir Vilniaus miesto vokietis Henicke, Popovo kronikoje vadinamas Ganiulev.

Jogaila tuo metu buvo susipažinęs netik su Rytų, bet ir su Vakarų krikščioniška kultūra, ir jam atrodė susijungimas su vakarais naudingesnis negu su rytais (Schmoller, 92 psl.). T. p. metais sausio m. 18 d. Jogailos pasiuntinybė karalienės Jadvygos buvo priimta. Prieš metus, spalio m. 15 d. Jadvyga Krokuvos katedroje buvo vainikuota karaliene. Ji tuomet buvusi trylikos metų amžiaus. Naujausiais lenkų aiškinimais ji tebuvusi tik vienuolikos metų. Skirgaila, didžiojo Lietuvos kunigaikščio Jogailos vardu, karalienei Jadvygai daręs tokį pasiūlymą:

"Didysis Lietuvos kunigaikštis Jogaila formaliai prašo karalienės Jadvygos rankos. Jis pasižada, kartu su visais dar nekrikštytais broliais bei giminėmis, visa bajorija, su kilmingais ir paprastais Letuvos gyventojais priimti R. katalikų tikėjimą; panaudoti visus savo turtus abiejų valstybiu gerovei ir sumokėti 200.000 auksiniu pinigų hercogui Wilhelmui, jei šis atsisakys susižadėjimo su Jadvyga. Jogaila savo lėšomis ir jėgomis pasižada atitaisyti visas skriaudas, padarytas Lenkijai iš ios kaimynų pusės. Jis toliau žada paleisti visus lenkų belaisvius, abiejų lyčių, kurie yra patekę į lietuvių rankas. Galiausiai jis pasižada sujungti visas lietuviškas ir gudiškas žemes su lenkų karūna (Spiess, Archivische Nebenarbeiten und Nachrichten, I, 162 psl.).

Karalienė Jadvyga kartu su lenkų magnatais atsakė, jog ji nesanti laisva dėl savo rankos, kuri jau

esanti pažadėta kitam. Pasiuntiniai tegu vyksta pas jos motiną Elžbietą į Vengriją, kurios sprendimui ji pasiduosianti.

Skirgaila liko Krokuvoje. Į Ofeną (Budapeštą) jis pasiuntė Borisą Algirdaitį ir vokietį Henicke, kurie jau anksčiau buvo susipažinę su vidurinės Europos dvariškių gyvenimu. Po jos vyro Liudviko mirties karalienė Elžbieta turėjusi Vengrijoje visą valdžią savo rankose.

Boris Algirdaitis jai pareiškęs:

— Jau daug imperatorių, karalių ir galingų kunigaikščių yra pareiškę norą susigiminiuoti su didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu Jogaila ir su juo sudaryti amžiną draugystę. Bet visagalis Dievas yra palikęs šį reikalą sutvarkyti Jūsų Didenybei. Išpildyk todėl, skaisčiausioji valdove, Dangaus paskyrimą ir priimk did. kunigaikštį Jogailą savo sūnumi, duok jam už žmoną savo dukterį, mylimąją Jadvygą, Lenkijos karalienę. Mes esame tvirtai įsitikinę, kad iš šio susijungimo išeis garbė Visagaliui, džiaugsmas sieloms, garbė žmonėms ir abiejų karalysčių klestėjimas (Wisznewski, Pomiki historyi i literatury, IV, 92 psl.).

Iškalbingas kunigaikštis toliau išdėstė karalienei Elžbietai visus pažadus, kuriuos Skirgaila jau buvo pareiškęs Krokuvoje ir visus teigiamumus karališkam namui ir lenkų karalystei. Su jais kartu atvykę lenkų pasiuntiniai paaiškino karalienei, kad šis pasiūlymas radęs pilną pritarimą Lenkijoje ir kad nėra jokių abejonių jį priimti.

Karalienė Elžbieta lenkams nieko konkretaus nepasakė, nes tokioje pat padėtyje, kaip Jadvyga, buvo ir jos kita duktė Marija, kuri buvo sužadėta su Brandenburgo markgrafu Siegmundu, o nuo to susižiedavimo ji ją norėjo paliuosuoti. Ji paaiškinusi, jog tai esąs grynai lenkų reikalas; pasiuntiniai turį grįžti į Krokuvą ir ten tartis. Lemiantis žodis galįs būti tariamas tik ten.

Kartu ji pasiuntė du vengrų atstovu tartis su Jogaila asmeniškai. Kadangi jie su lietuvių pasiuntinybe vyko per Krokuvą, reikia manyti, kad pasiuntiniai lenkų magnatams pranešė, kad karalienė iš esmės su šiuo pasiūlymu sutinka.

Pirmasis, kuris pasipriešino Jogailos planams, buvo senasis hercogas Wilhelmas. Jis tuojau pats atvyko į Ofeną ir iš karalienės Elžbietos pareikalavo, kad būtų vykdoma sutartis dėl jo sūnaus ir Jadvygos sužadėtuvių. Jis karalienės pažadą gavo.

Šis susitarimas ėjo prieš Jogailos norą, bet atatiko Jadvygos norui, kuri iš jauniausių dienų pažino savo sužieduotinį ir buvo jį pamilusi. Ji pasiuntė savo patikėtinį, tūlą Gniewosz į Austriją, pakviesti savo sužieduotinio į Krokuvą. Nežinodamas, kas per šį laiką buvo įvykę Krokuvoje, jis su dovanomis bei palydovų pulku ir atvyko. Jo pasirodymas Krokuvoje daugeliui buvo netikėtas ir nepageidaujamas.

Nors Jogailos pasiuntiniai nieko pozityvaus iš Ofeno neatvežė, bet lietuviškiems piršliams lenkai davė gana daug vilčių. Karalienė Elžbieta buvo sakiusi, kad pats sprendimas turi būti daromas Krokuvoje. Bet čia iškilo sunkus klausimas, kaip tai įvykdyti su 14 arba net 12 metų amžiaus karaliene, kuri mylėjo Wilhelmą ir kiekvieną kartą drebėjo, kai jai buvo primenama tekėti už pagonio Jogailos. Jadvygą perkalbėti apsiėmė augštieji lenkų dvasininkai. Gniezno arkivyskupas ypatingai gerai suprato kaip palenkti jaunosios mergaitės valią į pageidaujamą pusę. Greitai buvo sušaukti lenkų magnatai. Visus sužavėjęs did. Lietuvos kunigaikščio Jogailos pasiūlymas priimti krikštą ir sujungti Lietuvą ir Lenkiją po viena karūna. Ir Jadvyga tuomet davė savo principinį sutikimą.

Į Lenkiją atvykęs Jadvygos sužieduotinis Wilhelmas nebuvo įleistas į karališkus rūmus. Nustebęs 16 metų jaunikaitis turėjo su savo palydovais apsigyventi mieste. Jam ir Jadvygai buvo leidžiama kartu su savo palydovais susitikti Pranciškonų vienuolyno refrektoriume. Istorikai sako, jog Wilhelmui pasisekė savo draugų pagalba įeiti į karališkus rūmus. Griežtajam kaštelionui apie jo įsiveržimą sužinojus, Wilhelmas turėjęs iš rūmų bėgti, nusileisdamas virve pro langą. Kiti vėl tvirtina, kad jis net buvęs nusistatęs Jadvygą pagrobti. Jis buvo susitaręs susitikti su Jadvyga parke ir ją iš Krokuvos išsivežti. Bet karalienė, norėdama iš rūmų išeiti, radusi užrakintas duris, todėl pagriebusi sargybinio kirvį norėjo jas iškirsti. Tuomet pribėgęs iždininko padėjėjas ir ašaromis akyse ją nuo to sulaikęs.

Jau buvo žinių, jog netrukus į Krokuvą atvyksiąs didysis Lietuvos kunigaikštis Jogaila vedyboms. Wilhelmas kaip viduramžių trubaduras slapstėsi pilies parke pamatyti savo mylimąją arba ją pagrobti. Galiausiai keli rūmų dvariškiai jį parke užpuolę, baisiai sumušę ir įmetę į netolimą upelį, iš kurio jis tik dideliu vargu pasiekęs kitą krantą.

Wilhelmas, apviltas ir apiplėštas, išvyko į savo tėvynę Austriją. Kovo mėnesio pradžioje jis jau buvo Vienoje. Likusias brangenybes ir pinigus jis buvo palikęs saugoti savo draugui Gniewosz, kuris po jo išvykimo juos pasisavinęs ir pats už juos nusipirkęs didelius žemės plotus Lenkijoje.

M. BACCIARELLI KARALIENĖ JADVYGA

Wilhelmui iš Krokuvos bėgant, į Krokuvą jau vyko didysis Lietuvos kunigaikštis Jogaila su dideliu palydovų pulku bei įvairiais kariuomenės daliniais. Jį lydėjo jo broliai Skirgaila ir Boris, abu krikštyti, jo nekrikštytieji broliai Karigaila, Švidrigaila ir Viguntas, didžiojo Kęstučio sūnus Vytautas ir daugel kitų giminių, kunigaikščių ir Lietuvos ponų. Šitas pulkas žiemos saulėje spindinčiais šarvais bei ginklais, plėvesuojančiomis vėliavomis, pamažu slinkęs per lenkų žemes, kurios jau nekartą buvo patyrusios lietuviškų karo žirgų greitumą ir lietuviškų kardų aštrumą. Visur jų laukė krykštaudami dideli žmonių pulkai, kaip kad lenkų rašytojai liudija. Įvyko stebuklas, didysis Lenkijos priešas pasidarė jos draugu.

Tuo tarpu lenkų magnatai bei dvasininkai įkalbėjo karalienę Jadvygą, kad ji išmestų iš širdies iš Krokuvos pavarytą Wilhelmą. Jaunoji karalienė buvo palikta visai viena. Niekas nepalaikė jos pusės. Ir iš jos motinos nebuvo ko laukti, nes ji kaip tik dabar darė planus kaip paliuosuoti iš tokios pat sutarties savo antrą dukterį Mariją, Jadvygos seserį. Bet mergaitė, kurios gyslose tekėjo karališkas kraujas, turėjo be širdies jausmų dar ir kitų pareigų: valstybinių ir bažnytinių. Jos vedybomis buvo sujungiama su Lenkija didžioji lietuvių valstybė ir apkrikštijama garbingoji lietuvių tauta. Galimas daiktas, kad Jadvyga jau buvo supratusi šių vedybų didelę reikšmę, netik krikščionybei bet ir pačiai, tuomet nedidelei lenkų tautai.

Šiai karališkai mergaitei buvo labai svarbu sužinoti kaip atrodo tas Krokuvon atvykstąs pagoniškas barbaras. Todėl slaptai ji išsiuntusi savo patikėtinį dvarišką Zawiesza z Olesnica pamatyti tą pagonišką kunigaikštį ir jai pranešti kaip jis atrodo. Jogaila, sužinojęs šio nepaprasto pasiuntinio tikslą, jį nusivedęs į maudyklę parodyti savo išorinės išvaizdos. Sugrįžęs į Krokuvą Zawiesza pranešęs, jog Jogaila esąs vidutinio ūgio, proporcingai sudėtas, malonus. Jo veidas esąs gerai suformuotas ir linksmas. Visa jo laikysena esanti kunigaikštiška. Karališkoji mergaitė buvusi šiomis žiniomis labai patenkinta (Dlugosz, X, 103 psl.).

Pro Sandomirą Jogaila traukęs į Krokuvą, kur gražiausioji moteris jo laukusi, perdėtais žodžiais rašo lenkų istorikas Dlugosz (Dlugosz, X, 104 psl.). Pulkai lenkų bajorų jį visur sveikinę. Prie pat Krokuvos miesto Jogailos giminės pasiskelbė laidais dėl Jogailos Lenkijai duotų pasižadėjimų. Vasario mėn. 12 d. Jogaila su savo palydovais įžengė į Krokuvą. Iškilmingas, didingas ir net spindintis buvęs šių pagoniškų lietuvių įžygiavimas į Krokuvą, aiškina netik lenkų bet ir vėlesni vokiečių rašytojai. Didysis Lietuvos kunigaikštis buvęs sužavėtas Jadvygos grožio, aiškina Dlugosz, kuri stovėjusi tarp Kujavijos ir Mazovijos kunigaikščių. Kitą dieną, Jogailos vardu, kunigaikščiai Skirgaila, Boris ir Vytautas įteikę karalienei brangių dovanų: aukso, sidabro ir žemčiūgų padėję prie sujaudintos karalienės kojų.

Tris dienas po Jogailos atvykimo į Krokuvą, 1386 m. vasario mėn. 15 d. jis tapo pakrikštytas ir priimtas į Romos katalikų Bažnyčią. Jadvyga krikšto tėvu jam buvo pakvietusi Prūsijos ordino did. magistrą von Rothenstein, bet šis, nepatenkintas dėl Lietuvos ir Lenkijos susijungimo, dėkodamas už pakvietimą atsisakęs iškilmėse dalyvauti. Jogailos krikšto motina todėl buvo našlė buvusio didžiosios Lenkijos starosto, Otono z Pilca, o krikšto tėvu — Opelno ir Kujavijos kunigaikštis Vladislovas. Jogailą krikštijo arkivyskupas Bozantza ir jam davė Vladislovo vardą. Rusų istorikas Solovjev aiškina, kad Jogaila pakeitęs savo pravoslavišką Johovo vardą į Vladislovą (Solovjev, III, 303), nors nėra jokių davinių, kad Jogaila kuomet nors būtų buvęs krikštytas pravoslavu.

Su Jogaila kartu buvo pakrikštyti ir jo giminės: Vyguntas, pavadintas Aleksandru, Karigaila, pavadintas Kazimieru, Švitrigaila pavadintas Boleslovu ir galiausiai Vytautas, nors jis jau du kartu buvo krikštytas. Pirmą kartą Tapgavoje, Prūsijoje, Vygando ir vėliau, graikų Bažnyčios apeigomis, Aleksandro vardu. Šį kartą krikštijant jis pasilaikė savo pravoslavų apeigų krikšte gautą Aleksandro vardą, kuriuo jis įėjo į velesnę istoriją.

(Bus daugiau)

A. KUČAS

VILNIUS

GRAŽIOJI DZŪKIJA

S. VILKAUJA

Mano tėvai buvo labai skirtingi savo būdais. Daug šeimos reikalų juodu sprendė kartais pasiginčydami, bet vistiek sugyveno gerai ir išaugino didelę šeimą, nes susilaukė net 13 vaikų.

Kai buvome dar maži, tai nekreipėm į tai dėmesio. Bet, kai jau paaugom ir ėjom į gimnaziją, tai aš, vyresnioji sesuo ir brolis dažnai pakalbėdavome apie savo tėvus ir prieidavome išvados, kad juodu turi būti tokie, nes tėtis buvo dzūkas, o mama — Zanavykijos lygumų dukra. Tačiau vienas ir antras turėjo tiek daug gražių būdo ypatybių, kurių gal tik mažą dalelę paveldėjome mes.

Kai mama tik pradėdavo pasakoti apie Zanavykijos derlingą žemę, gerus arklius, galvijus, apie Griškabūdžio atlaidus, tai tėtis tuoj ją pertraukdavo:

"Ką ta, mama, tavo Zanavykija! O! Mano Dzūkija — tai kas kita! Tai kraštas! Tai kas, kad mes rugius piaudavome, o jūs kirsdavote, bet vistiek negalite susilyginti su mūsų nepereinamomis giriomis, ežerais, piliakalniais. O Nemune mes kiekvieną dieną arklius girdydavome, o jūs tik iš tolo kada nekada jį pamatydavote. O prie Birštono, Nemuno kilpoje, žuvies — tai nors rieškučiom semk. O ką ta jūsų Nova? Joje tik dygliems veistis".

Mes, vaikai, pradėdavome juoktis, kad tėtis jau vėl giriasi. Tačiau mama visai neimdavo tai į galvą, nes ji buvo pripratusi prie jo tų pasakojimų.

Tėtis jau žinojo, kad vienas iš mūsų rašytojų yra gražiai aprašęs Dzūkiją, bet jis vis negalėdavo prisiminti jo vardo: "Et! Užmiršau vėl tą rašytoją. Kad jį kur bala! Va! Tik žinojau, o jau ir išgaravo iš galvos".

O tai būta V. Krėvės ir jo "Dainavos šalies senų žmonių padavimų".

Mes dažnai tėtį klausdavome, kodėl jis nebedzūkuoja. Tačiau jis visuomet palinguodavo galva, nusišypsodavo pro ūsą ir pridurdavo: "O, Dzievulėliau! Jau pamiršau."

Nors Dzūkija yra dainų šalis, bet mūsų tėtis turėjo tikrą "žuvies balsą". Ir mums būdavo linksma, kai paprašydavome, kad jis ką nors padainuotų. Jis tada, palyginęs savo trumpai pakirptus ūsus, irgi juokdavosi: "Užtat jūs visi geri dainininkai. Va! Kai mama užtraukia "Kur banguoja Nemunėlis", tai net namo sienos dreba. Tai kas gi klausysis, jei visi dainuosime?"

Ir tikrai. Kai įsijungdavome visi didesnieji į bendrą chorą, tėtis atsisėsdavo toliau ir klausydavo. Jo akyse galėjai matyti kartais ir sužibusią ašarą, kaip perlą, nes jis svajodamas ilgėjosi kažkokio, gal jam labai mielo, bet jau nebegrąžinamo jaunystės prisiminimo.

Tad baigiant dainuoti, jis nustebdavo: "Ar jau viskas? Argi nėra daugiau dainų?"

Tada mama pasismagindama (ji turėjo gražų sopraną) tęsdavo toliau: "Kur bėga Šešupė", "Užtrauksim naują giesmę" ar "Šaltyšių". Baigiant tėtis pajuokaudavo: "Dainuojate neblogai. Tik aš vis bijau, kad, taip garsiai šaukdami, kartais namo stogo nenukeltumėte".

Kai jau paaugome, tai pradėjome dalimis važiuoti atostogų į tėčio Dzūkiją. Jo tėviškė yra Nemajūnuose (4 klm. į Birštoną ir 6 klm. į Jezną). Kaimas apsuptas valdžios girių. Net ir pats jų ūkis buvo šešėliuose išsikerojusių šimtamečių ąžuolų ir eglių. Žemė buvo smiltinga. Gerai augo linai, o rugiai silpniau. Per rugiapjūtę jie sakydavo, kad gražūs rugeliai. Užtat bulvės, užaugusios smiltynėje, buvo miltingos ir skanios. Kai vakarienei dėdienė išvirdavo puodą bulvių, tai mes su žalbarščiais kirsdavome, kad net mūsų ausys linkdavo. Valgydavome su mediniais šaukštais. Seniau visi valgė iš vieno dubens, bet vėliau buvo nupirkta daugiau mažų dubenėlių vaikams. Kūrendavo daugiausia eglių ar pušų sausomis šakomis. Dėdė mums pasakodavo, kad jų pirkia buvo dūminė, bet jis pastatė naują krosnį ir dūmtraukį. Kai dar nebuvo žibalo, tai vakarais degindavo sausas balanas. Moterys verpdavo, plėšydavo plunksnas, o vyrai skaptuodavo klumpes ir pančius vydavo. Tačiau daugiausia dėdė mus įspėdavo, kad neitume į raistą, nes ten gyvuose šaltiniuose ir klampynėse, apaugusiose samanomis ir žole, galima nugrimsti.

Mums, atvažiavusiems iš miesto, viskas būdavo įdomu. Nors mes, būdami kapsai, kaikurių dzūkiškų žodžių ir nesuprasdavome, bet šiaip taip susišnekėdavome.

Kartais mes žiūrėdavome, kaip dėdienė kepa duoną. Ji visada ant aukšto turėdavo prisidžiovinusi kopūstų lapų. Ant ližės ji padėdavo kelis sausus kopūstlapius. Tada paimdavo iš duonkubilio išminkytos tešlos gabalą, uždėdavo ant ližės su kopūstlapiais ir ilgai lygindavo. vis pasivilgydama rankas vandenyje. Kai jau kepalas atrodydavo gana lygus, pašaudavo jį į prikūrentą krosnį. Ant paskutinio kepalo ji dešine ranka įspausdavo kryžių, o uždarydama krosnies dureles, dar peržegnodavo. Po kelių valandų, kai jau užuosdavome iškeptos duonos kvapą, tuoj subėgdavome, nes žinojome, kad dėdienė duos paragauti pagramduko.

Tėviškėje gyveno tėčio vyriausias brolis, antras buvo išvažiavęs į Ameriką, o pats jauniausias — tėtis "išėjo

A. KUČAS

SODYBA

M. STANKŪNIENĖ

IŠ CIKLO
"METŲ LAIKAI"

į ponus", nes gyveno mieste ir turėjo tarnybą.

Jų ir vardai buvo savotiški. Dėdės vardas buvo Bernardas, bet jį vadino Bernasiumi, vyriausias sūnus irgi Bernardas, bet jį vadino Bernasiuku. Duktė Apolionija buvo Paliuka, o jauniausias berniukas Feliksas buvo Pelekutas. Daug juoko mes turėdavome, iki tuos vardus išmokdavome, o atvažiavę kitą kartą, vėl pamiršdavome. Daugiausia mes draugaudavome su Pelekutu, nes jis ganydavo karves valdžios girioje, kurioje nebuvo galima kurti ugnies ir kirsti medžių. Šakų galėjo genėti, kiek tik norėjo. Girioje buvo galima dažnai sutikti eigulį, kuris viską tikrindavo. Tad mums daugiausia ir patikdavo vaikščioti po girią.

Pusbroliai mus įspėdavo, kad girioje būtume atsargūs, nes ten gyvena daug laumių, raganų ir visokių girinių. Yra daug paukščių ir įvairių žvėrelių, o jeigu sutiktume šernienę su šerniukais ir iš paskos einantį šerną, tai turime sustoti ir tylėti. Bet jeigu kuris nors paleistų į šerniukus pagalį, tai šernas tuoj pultų ir tą sudraskytų. Ir tikrai girioje buvo nejauku ir baugu. Kai įsiklausydavai į medžių viršūnių šlamėjimą, tai tikrai atrodė, kad atslenka kažkokie vaiduokliai. O kai prieš lietų giria pradėdavo ošti, tai lyg baisūs giriniai tykoja tave pagriebti.

Nors mes ir labai bijodavome, bet kitos dienos rytą vėl prašydavome, kad mus vestųsi į girią, kuri tęsėsi abiem pusėm plento, einančio į Jezną.

Girioje augo daug grybų, žemuogių, mėlynių, aviečių. O gėlių, gėlių... Pakrūmėse išsitiesę baltžiedžių kilimai, o tarp plačiašakių paparčių mėlynuodavo varpeliai. Sausesnėse vietose, kadugynuose, geltonuodavo kačnėdėlės ir kvepėdavo čiobreliai.

Dėdienė liepdavo neiti basiems į girią, nes dar gali kokia gyvatė įgelti. Ji pririnkdavo kamaroje senų klumpių ir apdalindavo mus. Įsinėrę į jas, kaip į kokius luotus, mes žengdavome atsargiai, kad kartais koja nepakryptų į šalį. Didesnieji gaudavo po botagą, o mažesnieji po ilgą žagarą. Tada, rimtai susikaupę, atsargiai vilkdami klumpes, iškėlę augštyn savo žagarus, pajudėdavome iš kiemo, kaip kokia iškilminga procesija. Dėdienė dar paduodavo vienam krepšį, kuriame būdavo duonos ir saldinio sūrio.

Girioje mes grybaudavome, uogaudavome, prisiskindavome gėlių, prisirinkdavome kur didesnių skujų, patikrindavome užtiktas žvėrelių olas; žiūrėdavome, kaip voveraitės šokinėja nuo eglės ant eglės, arba sekdavome, kaip paukščiai pakyla iš savo lizdų.

Ir keista, kad ne tik karvės, bet ir telyčiukės girioje niekad nepaklysdavo, nes mes jų ganyti jau nebeturėdavome laiko, bet tik patys ūkavimais vieni kitus saugodavome, kad tankumynuose nepasimestume.

Vieną šaltą sausio mėnesio dieną mirė mūsų dėdė. Tėtis nusprendė į laidotuves vežtis ir mane. Važiavome traukiniu, o paskui iki namų arkliais. Prisimenu, kad buvo daug sniego, vėjas pustė į akis ir rogėse buvo labai šalta, o apšarmoję arkiai karpė ausimis ir prunkštė. Mudviem su tėčiu įėjus, visi pradėjo garsiai verkti. Verkė ir mano tėtis, bet aš susilaikiau, nes jau buvau pirmo kurso studentė ir man atrodė, kad vekti netinka.

Dėdė buvo pašarvotas pirkios kerčioje, nedažytų lentų karste. Rankose jis laikė rožančių ir šv. paveikslėlį. Galūgalyje stovėjo kryžius ir degė dvi vaškinės žvakės. Tačiau man daugiausia įstrigo į atmintį tai, kad aš išgirdau pirmą kartą savo gyvenime raudą.

Kitos dienos rytą dėdienė pasakė mano tėčiui, kad "laukiam atvažiuojančios Knyšių tetulos iš Punios, ir ji apraudos nebašnyką". Aš nežinojau, kad Dzūkijoje per laidotuves dar kartais raudodavo. Apie raudas aš buvau girdėjusi tik per lietuvių kalbos pamokas. Ir jau vėliau, kai ir aš pati buvau mokytoja ir aiškindavau mokiniams apie senovės lietuvių laidojimo papročius, visuomet pasakydavau, kad esu girdėjusi visą raudą prie mirusiojo.

VYRAI ANGLŲ RAŠYTOJŲ ROMANUOSE

P. GAUČYS

Anglų literatūra itin turtinga žymių moterų rašytojų, kurios savo romanuose daug dėmesio skyrė vyrams. Šiuo atžvilgiu jų kūrybai apžvelgti reikėtų plačios apimties rašinio. Bet dėl vietos stokos tenka apsiriboti apžvalga tik pačių žymiausiųjų.

Moterys visad turėjo ypatingą nuojautą pažinti vyrus ligi intymiausių jų asmenybės bruožų, nepaisant, kad jų teisės ir veiklos galimybės buvo suvaržytos. Moterys nedalyvavo technikos pasaulyje ir todėl nieku neprisidėjo kuriant pramoninę visuomenę, kuri, keistu sutapimu, pasiekė savo augščiausio lygio vienos žymios moters įtakoje (karalienės Viktorijos). Tačiau nepaisant šios moters poveikio, vyrai valdė pasaulį.

Jane Austen anglai laiko viena žymiausių savo romanisčių. Jai tą garbę pripažįsta todėl, kad ji sugebėjo savo romanams suteikti atspalvį tos aplinkos, kurioje ji gyveno, įgalindama intymiai pažinti daugybę žmonių, o ypatingai pasijuokti su jais ar iš jų, nes Jane Austen turėjo nepaprastą humoro dovaną, ir kaip niekas kitas mokėjo gražiai ir garbingai pašiepti kitus ir save pačią. Jane Austen vertinama ir ja žavimasi ne vien dėl tų jos ypatybių, bet ir todėl, kad ji savo įtaka sugebėjo romaną grąžinti į jam priderama vietą: vaizduoti žmogaus gyvenimą.

J. Austen romanuose nėra dirbtinių ar keistų būtybių, bet tikrai gyvi asmenys. Tikrovė, ji sako, pralenkia vaizduotę. Jos veikėjai nėra herojiški, nes retai kada turi progų drąsiems žygiams ar kovai su skurdu ir priespauda. Jie yra elegantiški, pasiturintys ir gyvena savo pasaulio aprėžtoje naminėje tikrovėje. Tačiau jie yra herojiški savo dvasia. Pažvelgkime į jos vyrų atvaizdų galeriją. Edmundas Bertrand iš "Mansfield parko", augštas, šviesiaplaukis, tikrai gražus vyras. Henris Tilney iš "Northangerio vienuolyno", greičiau augštas ir beveik gražus; Edvardas Ferraris iš "Jausmas ir jautrumas", "nebuvo gražus, pernelyg mažas". Visi trys jie dvasiškiai, bet ne iš pašaukimo, o dėl šeimos turtų išlaikymo. O ką bekalbėti apie patį vyriškiausią iš visų vyrų romane "Išdidumas ir pasmerkimas", Mr. Darcy: augštas, gražus, taurios išvaizdos, bet šaltas, išdidus, atstumiančių manierų. Beskaitydami matom, kad visi jos veikėjai panašūs šiomis savo ypatybėmis, kurios nulemia jos romanų sekmę: tiesūs, drąsūs, taurios ir ištikimos širdies, protingi ir doroviškai tvirti. Jais gali pasitikėti jų žmonos ar mylimosios, ir jei esmėje gali būti gudragalviai ir naivūs, kaip Henris, ar šykštūs ir karštuoliai, kaip Wenthworthas, ar išdidūs ir pilni pasmerkimo, kaip Darcy, visi jie saviškai ryškina daugybę herojiškų dorybių.

Dėl tos pačios priežasties retai kada Jane Austen romanuose rasime dvigubos doros piktadarišką būtybę. Jai visų skriaudų ir žalos svarbiausias priežastis sudaro: egoizmas, kvailumas, bet ypatingai — tuštybė. Žiaurus tuštumas Walterio Ellioto mum atrodo absurdiškas, nes visad jį matome besižiūrintį į daugybę veidrodžių, o Johno Middletono snobizmas mum atrodo irgi juokingas nes, priešingai, jis niekad nežiūri į jokį veidrodį, kad nematytų koks šiurkštus ir kvailas jis yra.

Tačiau tos dorybės ir ydos, kurias J. Austen išryškino savo veikėjuose, nėra vien vyrų savybė, bet taip pat ir moterų, nes J. A. minčių centre vyras yra moterį papildanti būtybė.

Karalienės Viktorijos laikotarpis buvo malonumų ir elegantiškumo laikotarpis, tačiau kartu jis buvo ir maištavimų bei reformų moterims, lygiai kaip ir vyrams, laikotarpis. Tarp didžiųjų dvasinių maištininkų anglų literatūroje pasižymėjo dvi didelio talento ir žaižaruojančio genijaus moterys: Charlote ir Emilija Brontė. Abi augo vienos kaimo klebonijos vienatvėje. Jų vyrų pažinimas ribojosi jų tėvu, savavaliu airiu, ir jų broliu, savotišku laukiniu, bei trumpais pasimatymais su šiurkščiais tų apylinkių parapijiečiais. Charlotė su savo seseria Emilija metėsi į literatūrą, nes jų darbas, kaip guvernančių ir mokytojų, jom buvo grasus. Jos stengėsi savo liūdesį ir vienatvę išblaškyti savo vaizduotėje sukurdamos naują pasaulį.

Visoje Charlotės kūryboje matome gilų, paslėptą maištą prieš tironišką, šaltą ir bailų pasaulį. Moteris Charlotės romanuose nepasiduoda neverto vyro primestai vergijai, o tik atsižvelgia į dorovinę vyro vertę. "Prieš vergiją, ji rašo, sukyla visi tikri mąstytojai. Laisvė yra absoliučiai būtina meilei ir gyvenimui. Jos siekiant, jei reikia, verta ir numirt". Savo žymiausiam veikale "Jane Eyre", Charlotė protagonistą vaizduoja kaip tironiškumo įsikūnijimą. Tačiau, to nepaisant, jis yra taurus, pasišventęs, entuziastingas augščiausių principų gynėjas. Veikale išryškinama laikotarpio dvasia, kurioje vyrai, tik todėl, kad jie senesni už moteris ir tariamai turi didesnį už jas patyrimą, jaučiasi pasaulio valdovais, kas neteisinga, nes nė vienas tų veiksnių, sako Charlotė, jų nepadaro pranašesniais; pranašumas kyla tik iš dorovinių ypatybių.

Emilijos Brontė kūryboje gėrio ir blogio jėgų galios jausmas yra slegiantis. Ši mergaitė, keista ir vieniša, retai teišeinanti iš namų, ir tai tik pasivaikščioti po laukus ar dalyvauti pamaldose, jautė šitas jėgas veikiant fizinėje ir žmogiškoje prigimtyje, kurios jai buvo neišskiriamos. Savo vienintėliam romane "Wutheringo augštumos" sukūrė visą eilę vienišų veikėjų, ku-

---

Į pavakarę įėjo į trobą senutė su dviem jaunais vyrais ir viena moterimi. Ji buvo išdžiūvusiu, kaip vaškas pageltusiu veidu. Ji persižegnojo ir, atsiklaupusi gale grabo, pradėjo raudoti. Aš klausiau josios kiekvieno žodžio ir sekiau jos rankų judesius. Ji laikė didelę nosinę ir vis dažnai pridėdavo prie savo akių. Linguodama, pusiau dainuodama, pusiau verkdama graudžiu balsu ji garbstė mirusį ir vis kartojo tuos pačius žodžius:

Oi, Bernasėli! Kodėl tu numirei?
Kodėl tu palikai savo vaikelius?
Kodėl tu palikai savo namelius?
Kodėl tu palikai savo laukelius?

Kai jau pabaigė visą raudą, tada atsistojo ir pradėjo sveikintis su giminėmis. Prisirinko pilna pirkia žmonių, kurie giedojo šermenų giesmes. Jie skirstėsi tik apie vidurnaktį, o ryte vėl rinkosi į laidotuves.

Giedodami Visų Šventųjų litaniją, giminės ir kaimynai palydėjo mūsų dėdę į Nemajūnų bažnyčią ir į amžinąjį kalnelį.

Ir šiandien, po daugelio metų, kai ir mano abu tėvai jau ilsisi tėviškės kapuose, aš grįžtu praeitin ir galvoju, koks gilus ir prasmingas buvo gyvenimas gimtajame krašte ir kaip paslaptingai graži ta Dzūkija.

Iš atsiminimų.

rie, atrodo, išauga tose augštumų nuošaliose žemėse. "W. A." romano protagonistas Heathcliff visad yra griežtas ir piktai nusiteikęs. Jo meilė Katherinai yra viską ryjanti ir egoistinė aistra, žiauri ir nenumaldoma. Būdinga, kad Emilija savo romane leidžia kalbėti dviem pasakotojam: vyrui ir moteriai. Vyras pasakoja išorinę dalį, kuri sudaro romano branduolį; moteris, namų šeimininkė, pasakoja intymius įvykius, sudarančius centrinę romano ašį. Veikalas parašytas su nuostabiu poetiniu bešališkumu. Vienas žinomas anglų kritikas neseniai rašė: "Manau, kad trys XIX šmt. geriausi anglų romanai yra šie: Jane Austen "Mansfield Park", E. Brontė — "Wuthering augštumos" ir George Eliot — "Middlemarsch", visi trys moterų parašyti. "E. Brontė romanas absoliučiai nėra tai, ką, paprastai, moterys sukuria".

Kita žymi anglų rašytoja, George Eliot. Tikra pavardė — Mary Anne Evans, pasivadino vyrišku slapyvardžiu, kad galėtų laisvai išvystyti savo didelį literatūrinį talentą ir redaguoti ryškiai vyrišką laikraštį. Šalia to, ji buvo viena didžiųjų anglų intelektualinių reformatorių.

G. Eliot buvo smarkiai kritikuojama už tai, kad jos romane dauguma veikėjų yra kaimiečiai, o anais laikais buvo manoma, kad darbo klasių žmonės negali būti laikomi rimtų problemų kėlėjais. Reikėjo laukti Viktorijos laikotarpio, kad tikrovėje įvyktų dideli socialiniai pakitimai, kurie matomi pro naujas perspektyvas ir naujoje šviesoje, atskleidžia miestų ir laukų žmogų irgi turint savo individualią asmenybę, svarbias asmenines problemas ir gyvą savo socialinį gyvenimą. Ir tuose kūriniuose kurie buvo tikras atskleidimas, matome, kad tai, ką Dickensas buvo padaręs miesto žmogui, žemųjų ar vidurio klasių žmogui, George Eliot tai padarė kaimo žmogui. Ji savo romanuose stengėsi atvaizduoti vidinę sielos kovą ir atskleisti motyvus, impulsus ir paveldėjimo įtaką, kurie tvarko žmogaus veiklą. Ją labiausiai domino sielos raida ir jos lėtas augimas ar smukimas.

Pavyzdžiui paimkime romano "Adam Bede" protagonistą, kuris yra dailidė, ir tuo jis didžiuojasi. Jis turi gilų protą, leidžiantį planuoti įvairius projektus. Su Adomu Bede Eliot įveda į moterišką literatūrą naują bajoriją, naują herojų rasę. Kitą pavyzdį pateikia jos Silas Marner, to paties vardo romane, kuris yra visos socialinės grupės simbolis. Jis yra savamokslis, bet ryški asmenybė. Silas kaimiečiams atrodo keistas, nes serga nuomariu, kurį prietaringi kaimiečiai laiko velnio primesta liga. Be to, jis yra gudreiva ir labai nešnekus. Tačiau jame yra kažkas, kas žadina jam užuojautą ir netgi meilę. Jis turi paprastą, taurią sielą, kuri labai kenčia jam nepalankiam pasaulyje; ir skaitytoją sudomina, jį patraukia ir įpina į to keisto, nelaimingo ir pasenusio žmogaus ir jo augintinės meilės temą su tuo pačiu intensyvumu, kaip ir betkokiam kitam seksualiniam romane.

Ilgoje jos romanų eilėje susitinkame su mum įprastais tipais ir mum įprastose vietose: kaimo gydytoju, klebonu, turtingu paveldėtoju, skirtingai vaizduojamais. Taip pvz., "Middlemarsch" jaunas gydytojas yra griežtas šalininkas medicinoje vartojamų naujovių ir mes jį matome drąsiai besvarstantį prancūzų biologo Bichot teorijas ir sudarinėjantį savo paties metodus. Kunige Casaubone mes randame keistą nepaprasto imlumo atvejį, greta nuostabaus jo bergždumo, dėl kurio jis labai kenčia.

Visos eilės paprastų, bet gyvų vyrų tipų sukūrimas kiekvienam rašytojui būtų didelis laimėjimas, tačiau

A. VALIS-LABOKIENĖ PAUKŠTIS

moteriai tai yra dar didesnė garbė. Jie yra gyvi ir pasireiškia su visom savo žmogiškom vertybėm bei ydom. George Eliot yra lyginama su Šekspyru komiškų personažų kūryboje ir jai tinka šis palyginimas. Tuo atžvilgiu būdinga vienos veikėjos, Mrs. Peyser, ūkininko žmonos, pažiūra į vyrus: "Vyrai yra tušti, egoistai, kerėpliški ir nuostabiai protingi". Besiginčijant su mokytoju Bartley, kuris nekenčia moterų, niekina jų neprotingumą, jis sako: "Jos negalvojimas pasiekia tokį kraštutinumą, kad ji tiki, jog du ir du bus penki, jei ji pakankamai garsiai šauks". Į tai Mrs. Peyser greitai atkerta: "Niekas nepagalvotų, kad vyrai gali matyti pro svirno duris, bet gal todėl jie taip mažai mato kas vyksta kitoje jų pusėje". Ir baigdama, pažymi: "Vyras nori turėti kvailą žmoną, kad galėtų save laikyti išmintium".

Šio šimtmečio pradžioje, moterys su akademiniu išsilavinimu kovojo už didesnes teises, o ypatingai už balsavimo teisę. Tai buvo lyčių atvira politinė kova, visai naujas anglų istorijoje dalykas. Pažymėtina, kad šioje keistoje kovoje kaikurie vyrai talkininkavo jom, kai tuo tarpu kaikurios moterys, jų tarpe netgi talentingos rašytojos, kaip Mary J. Ward ir Marie Corelli, atvirai jom priešinosi.

Praėjus šiai pirmai fazei ir prasidėjus I pas. karui, pasireiškė toks didelis darbo jėgos trūkumas, kad reikėjo moteris priimti į beveik visus darbus ir profesijas, taip kad netgi "ponios" turėjo dirbti vyrų darbus. Kai po viso to sekė teisių sulyginimas, moterys įsitraukė į vidaus ir tarptautinę politiką, kas labai praplėtė jų veiklos ir patyrimo lauką. Dar vėliau, II pas. karas visa tai taip išplėtė, kad moteris, rašytoja ar ne, lygiomis su vyru dalyvauja visokeriopoje veikloje.

Tad nenuostabu, kad Katherine Mansfield, gimusi Naujj. Zelandijoje ir gyvenusi Paryžiuje, buvo plačių pažiūrų ir turėjo kosmopolitinę savo veiklai dirvą. Jos

talentas palinko į novelę, kurioje pasižymėjo kaip impresionistinė žmogaus prigimties vaizduotoja, su nepaprastu ryškumu pavaizduodama begalinį vyriškų ir moteriškų charakterių įvairumą.

Iš visų jos sukurtų personažų paimkime tris, kurie perijodiškai jos novelėse pasikartoja. Pirmasis yra išdidus vyro tipas, kaip pvz., Stanley Barnell. Jis visur turi būti pirmas, viską tvarkyti, visiem nurodinėti ir priekaištauti. Jam panašus ir mr. Peacock, kuris žino visad esąs žavus ir viliojąs. Giriasi moterų užkariavimais, pabrėžia galįs suvilioti betkurią jam patinkančią moterį. Tačiau jo žmona, gerai jį pažįstanti, žino jo tuštumą. Motinai pritaria ir jų sūnus.

Antras vyro tipas, krintąs į akis, yra skirtingas; jis laiko save stipriu, o tikrovėje, neretai būna pats silpniausias, nes esti žmonos niekinamas, mylimosios pašiepiamas ir galiausiai atsiduria trečiosios tinkluose. Būdinga, kad K. Mansfield personažų tarpe silpnas vyras visad esti patraukliausias.

Trečias vyro tipas yra auka moters, kuri panaudoja savo silpnumą, isteriją ir savotišką dorovinį šantažą, kaip ginklus prieš vyro jėgą ir jo augštesnę būklę. Tokio vyro padėtis yra kaip kalinio, nors jis sveikas, o ji ligonė. Apibendrinant, galima pasakyti, kad K. Mansfield novelėse visad slypi lyčių kovos idėja.

Kita žymi anglė rašytoja, Virginia Woolf, savo romanuose panaudojo naujus būdus ir stiliaus priemones. Ji ėmė aprėžtą laiką, vieną ar dvi dienas ir viską ryškino iš vidaus į išorę. Savo objektą ji vysto reikšmingom smulkmenom, šviesa ir šešėliais. Ji piktinasi matydama nelygią moterų būklę universitetuose, kur vyrai naudojasi įvairiom privilegijom, o moterys nustumtos į šalį. Visa tai atsispindėjo jos kūryboje, aprašant vyrą ir jo pasaulį.

V. Woolf, įsiskverbdama į žmogaus sielą, sugebėjo parodyti bendrą vyro polinkį į autokratiškumą ir egocentriškumą. Savo romanuose ji vaizduoja vyrą kaip griaunantį ir absorbuojantį pradą, chaoso kėlėją, kas padeda išryškinti moterį kaip integruojantį pradą, tvarkos nešėją ir pasiaukavimo bei atsidavimo ištikimą veidrodį. Iš V. Woolf romanų matome kaip moteris atvirai meta iššūkį nepaliaujamam vyrų reiklumui, padarui, kuris visad save laiko kūrėju, energijos šaltiniu ir savitikiu.

Viename savo geriausių romanų "The Waves", V. W. audžia visos eilės personažų likimo siūlus, išstudijuodama ir analizuodama tris vyrus ir tris moteris. Kiekvienas tų asmenų atskleidžia savo *aš* monologo pagalba. Tą idėją simbolizuoja bangų atėjimas ir grįžimas, kurios nuo vaikystės ligi brandaus amžiaus atneša ir nuneša įvykius. "Žmogaus gyvenimo istorija", įkūnyta Bernardo asmenyje, kuris savo ruožtu, sujungia visus tuos personažus, sakydamas: "Aš nesu vienas asmuo, aš esu keli asmenys". Iš čia ryškėja lyčių susiliejimo idėja, nes anot V. W., kiekvienas žmogus yra patino ir patelės junginys.

Iš mūsų laikų žymiųjų anglų rašytojų minėtina Rose Macauley, kuri savo romanuose vyrus ir moteris, tautas ir valstybes ryškina sveiko proto perspektyvoje. Ji labai išsimokslinusi, bešališka ir įžvalgi. Ji mėgsta vaizduoti vyrus kaip "intelektualinius herojus", atvirai mylinčius ir nekenčiančius, aiškiai ir teisingai galvojančius.

Be jos dar minėtinos Elizabeth Bowen su savo įžvalgiom ir kartais baisiom žmogaus prigimties studijom, Dorothy Sayers ar Agatha Christie, kurios plačiai išgarsėjo, nes yra irodžiusios, kad moterys žino viską apie vyrus, jų įgeidžius ir jų kraštutinumus.

LENKTYNĖS

LAIMA B. KURPIENĖ

Nepaprastas dalykas mūsų lietuviški laikraščiai. Pasiskaitai paskutiniuosius du lapus ir štai gali sekti visą mūsų tautiečių progresą: kas gimė, apsikrikštijo, vedė, numirė ar "įsigijo nuosavybę". Sau kultūringai namie pasiskaitai, ir nereikia su kokiom pataršk̃om liežuviais malt. Taigi godžiai rijau naujausio numerio sensacijas, kur be mažesnių įvairenybių buvo aprašyti net trys neseniai įvykusieji baliai:

"Ponų Putpelų puikioje rezidencijoje įvyko jaukus pobūvis. Stalai linko nuo šeimininkų vaišingumo. Svečiai gaivinosi įvairiais gėrimais. Buvo pasakyta net penkios prakalbos, o svečių gausiame būryje buvo atstovų iš kiekvieno svarbesnio rytinio pakraščio miesto".

Matai kaip reikia gyventi. Čia, brolau, ne kieme ant anglių pakeptas viščiukas keletui porų su vaikais. Aiškiai matyti, kad čia būta neeilinio pasilinksminimo, net laikraštyje aprašyto. Tautiečiai ir gyvena ir linksminasi elegantiškai, o mes riogsom it kelmai pasinėrę kasdieniškumo baloje.

Mano ūpas nepagerėjo nė tą vakarą, kai su vyru išvažiavom pavakarieniaut pas neseniai į priemiestį atsikrausčiusius Didžnamius. Prie rezidencijos durų susitiko mus šeimininkai — ji su ilgu aksominiu sijonu ir mezginių palaidinuke lyg išnėrusi iš madų žurnalo lapo; jis su tamsiu kostiumu ir naujausio sukirpimo, nei perplačiu nei persiauru kaklaraiščiu, tankiai taškučiais nusėtu. O namai tai nameliai! Visur stiklas, damaskas, šilkas, aksomas; o viena saliono siena tiesiog visai uždengta didelio aliejinio paveikslo vaizduojančio įvairiausių spalvų dėmes. Na ir stalo gražumėlis! Tviska net po tris krištolinius vyno stiklus, porcelianas storu aukso kantu apvedžiotas; išvaškuotame stale atsispindi meniška gėlių puokštė ir ilgos, degančios žvakės.

Pasivaišinę puikiais pietumis su trijų rūšių vynu, persikėlėm iš valgomojo į biblioteką "kavutės". Čia didžiausias rašomas stalas, lentynos ligi lubų su dailiai sudėstytom, pagal spalvą ir dydį naujutėlėm knygom. Milžiniškame židinyje liepsnojo ugnis, o prie jo žemas staliukas, sidabriniai kavos indai, mažutėliai pyragaičiai, prie kiekvieno puodelio padėtas tik prasivėręs rausvos rožės pumpurėlis. Nusileidę ant didžiulių aplink stalą apdėtų pagalvių, užbaigėme nepamirštamus pietus. Įsismaginusi po tokio vaišingumo, aš pakviečiau ponus Didžnamius vakarieniauti kitą šeštadienį pas mus.

Tik kitą rytą man paaiškėjo ką aš šiuo kvietimu padariau. Kas man per savaitę aptrauks nušiurusius sa-

R. MOTIEJŪNAITĖ DAMA SU VĖDUOKLE

☆ ☆ ☆

liono baldus? Kaip pasiteisinti už pusiau apstatytą namą, neskoningai išdažytus kambarius, kuriuose dar nespėjom pakeisti spalvų, priverstas lentynas knygų, žurnalų ir laikraščių vien tik mano vyrui suprantama tvarka? Na ir, svabiausia, reik ne tik paruošti ypatingus pietus, bet ir save paversti iš paprastos piemiesčio namų šeimininkės į puošnią damą.

Iš nevilties išgelbsti darbas. Pasiknisusi po kulinarines iškarpas atradau laimikį: visas meniu, net su "rekomenduotais pigesniais vynais", kuriuo pati Jaquelina Onassis vaišino savo buvusią uošvę Rose Kennedy. Kas galėtų prie tokių pietų prikibti? Nusistvėrusi rekomenduotų vynų sąrašą nužygiavau į krautuvę.

"Tamsta tikra vynų žinovė", švypsojosi vyrukas atnešdamas man tris buteliukus. "Prašom, $53.45".

"Ar jūs priimate čekius?", išstenėjau nutirpus, ir griebdama už buteliukų išsverdėjau pro duris. Pakol atsigavau iš šio smūgio, baisiai permokėjau už elegantišką kaftaną ir už blakstienas, kurias man įkalbėjo simpatinga pardavėja:

"Niekas jų neatskirs nuo ponios nuosavųjų".

Galvojant apie naują, žavią save pasitaisė ūpas ir parėjau namo beveik optimistiška.

Savaitė prabėgo greitai ir štai — Pietų Diena! Gan daug laiko praleidau prie stalo centrui bukieto. Kiek kartų stebėjau, kai įvairios draugės pasiėmusios vazą įkiša gėlytę čia, žalumyną ten, ir išeina tikras stebuklas. Man šiek tiek sekasi auginti gėles darže, bet jos visiškai nusistato prieš mane, kai bandau jas meniškai sudėt į vazą. Kai pagaliau užbaigiau kovą su bukietu, gėlės laimėjo. Vietoj akį gaivinančio vaizdo, mano vazoj stovėjo kažkas panašaus į kelis kartus panaudotą šluotą. Nieko nepadarysi, yra kitų darbų. Lengvai išmėčiau margų pagalvėlių ant labiausiai nutrintų baldų vietų; žymiai sunkiau buvo permaldauti vyrelį, kad užsivilktų "smokingą" su savo specialiai tai progai nupirktu šilkiniu šaliu. (Jo komentarų čia nerašysiu).

Ponai D. prisistatė punktualiai ir mes abu gražiai pasipuošę sutikim juos prie durų. Gaila, kad gerą efektą sugadino mano staigus kryptelėjimas į šoną, kaip tik tuo momentu, kai ponia D. ištiesė man ranką. Jie abu įtariamai į mane pažiūrėjo, bet buvo nepatogu prisipažinti, kad man buvo labai sunku išlaikyti lygsvarą pirmą sykį apsiavus augštų padų batais.

Pietūs, turiu prisipažinti, išėjo skanūs — gal vien iš baimės, kad, sugadinus, reikėtų išmesti brangius maisto produktus. Tik kai svirduliavau nešdama patiekalus prie stalo, svečiai atrodė šiek tiek išsigandę, ypač jai patiekalas buvo skystas. Žūt būt reikia suvaidinti gerą šeimininkę, taigi, užgėrusi vyno, pradėjau lietuviškai svetelius ragint vaišintis. Tik vėl nemalonumas: besiūlant valgius, mano plati, madinga kaftano rankovė užkabino degančią žvakę ir suliepsnojo ne tik rankovė, bet maniau kad ir namą padegiau. Nežinau kaip su tais prakeiktais batais taip greit įpuoliau į virtuvę su vyru ir svečiais iš paskos. Užgesinom rankovę, (ačiū Dievui, neapdegė ranka), ir kone su ašarom žiūrėjau į neestetišką, apibrizgusį rankogalį, jau nieko nesakant apie biaurią smarvę, kuri greit pasklido po visą namą. Kai susėdom vėl prie stalo, prie gerokai atšalusių pietų, kažkaip nesirišo kalba.

Visi atsileidom, kai dar užgėrę vyno užbaigėme pietus. Prie kavutės ir konjako ponas D. net pradėjo pasakoti anekdotą. Sakau pradėjo, nes taip ir neužbaigė. Atrodo, mano naujos blakstienos netiko staigiam bėgiojimui bei ugnegesio darbam. Jaučiau, kai kairioji nusmuko žemyn ir staiga ta akis pradėjo smarkiai mirkčioti į pono D. pusę. Svečiai, sumurmėję kažką apie įspūdingus pietus, greit išsiruošė namo.

Suglumus, kone verkdama, sudribau ant sofos. Blakstiena jau visiškai kabojo ant žando. Padėtį išgelbėjo manasis, kuris net ir katastrofose nepameta logiškos galvosenos:

"Brangioji, kaikurie žmonės mėgsta ruošti vaišes ir moka įdomiai pasirodyti. Tai savotiškas menas. Bet kam jie dėtų pastangas, jeigu neturėtų tokių, kuriem jos padarytų didelį įspūdį? Kas būtų aktorius ar solistas be publikos? Tokie kaip mes, kaip tik ir sudarom "publiką" mūsų mandresniem pažįstamiem".

Pamažu aš nusiraminau. Vistiek geras jausmas atrasti savo nišą gyvenime. Vakaro likutis praėjo labai maloniai bedrybsant ant šiek tiek aptrintų, bet patogių kedžių ir beskaitant naujausius žurnalus.

BURTININKAS

JULIJA ŠVABAITĖ - GYLIENĖ

Ištrauka iš konkursinės apysakos "Gabriuko užrašai"

Važiuojame į Wellingtono pajūrį! Tėčio automobilis birbia užsikirsdamas, žaksėdamas ir leisdamas dūmus kaip iš kokio kamino.

— Nelėk taip smarkiai, kaip akis išdegęs, Stasiuk,— draudžia tėtį mamytė. — Dar nulėksi nuo šitaip vingiuoto kelio. Su tokia mašina tai tik po dvidešimt mylių . . .

Bet tėčiui turbūt labai nepatinka, kad visi automobiliai jį pralenkia, todėl jis ir skuba, užsigulęs ant vairo ir prieš save žiūrėdamas pro didelius šviesiai mėlynus akinius.

Pro akis pralekia uolotos pakrantės, nuo saulės nuraudę medžiai ir krūmai, pilkais lapais eukaliptai, visai negyvi medžių stuobriai, augšta išdžiūvus žolė.

Už akmenuotų krantų matyti jūra, mėlynai žalia, mirganti baltom putom, o ant tų putų supasi šviesiom burėm laiveliai, kaip koki žaisliukai.

Už valandos mes jau maudysimės ir puškinsimės vandeny, nardydami ir gaudydami vienas kitą, barstydamiesi baltu pajūrio smėliu.

— Pas ponus Saulaičius, pas ponus Saulaičius! — gieda mašinoj ramiai nenusėdėdama Aldutė.

R. MOTIEJŪNAITĖ PAJACAS

Aš jau labai pasiilgau savo draugų, Kęstučio ir Alvydo Saulaičių. Ir pasiliksiu su jais Wellingtone dvi savaites!

Kęstutis vyresnis už mane tik puse metų. Mudu esam vienodo ūgio, bet jis galvoja, kad yra už mane mažiausiai puse inčo augštesnis. Kiekvieną kartą, kai mes atvažiuojam vieni pas kitus, jis priremia mane prie kambario durų, kur pieštuku sužymėti inčai ir sako:

— Na, pažiūrėsim, kiek mudu paaugom. Atsistok tiesiai! Ir nesistiebk! — Jis suploja viršugalvy mano plaukus ir užrėžia brūkšnį. Paskui atsistoja ir jis pats.

Aš matau, kaip jis pasistiebia, norėdamas atrodyti augštesnis. Kai bandau protestuoti, jis tik surinka tokiu storu balsu: "na, greičiau, žymėk!", — kad, nenorėdamas jo supykinti, rėžiu liniją ties pasišiaušiusiu jo plaukų verpetu viršugalvy. Rezultate — jis puse arba net ir visu inču augštesnis už mane.

Man tas labai nepatinka. Bet žinau, kad jei ginčysiuos, jis supyks ir nenorės su manim draugauti. Išbėgs, palikęs visus, pajūrin ir sugrįš tiktai vakare.

Kęstutis neaugštas, bet stambus, didele šviesia galva, plačių pečių ir kietais raumenimis, kuriuos visada kiša man po nosimi, sakydamas: "va, pažiūrėk koki!" Jis labai geras plaukikas, kilnoja sunkumus ir moka "judo".

Žinoma, aš nė lygintis su juo negaliu ir vis primenu tėčiui, kad ir man nupirktų kilnojimo svorius, dažniau leistų maudyklėn ir, kad man jau laikas taip pat mokytis "judo".

Kęstučio brolis Alvydas, kurį visi vadina Aliuku, yra dviem metais vyresnis. Jisai daug augštesnis už Kęstutį, tamsiais ant akių uždribusiais plaukais ir ilgomis kabančiomis rankomis.

Aliukas turi vargonėlius ir kai tik būna svečių, sako::

— Dabar aš jums pagrosiu vargonėliais.

Ir jis groja ilgai. Taip gražiai groja, pakėlęs akis į viršų, lyg patį Dievą matydamas. Susimąstęs, užmiršęs viską, kas dedasi aplinkui.

Jis labai rimtas, sunkiai išjudinamas žaidimams ir šposams, bet kai išsijudina, tada viskas krinta iš rankų ir dūžta. Jam nesiseka todėl, kad jis toks didelis ir nerangus.

Kai jis užpykina savo tėvelius, tai tik prieina pabučiuoja ir sako:

— Na, nepykit, sėskit, aš jums pagrosiu . . .

Ir jis taip gražiai groja, kad jie tikrai nepyksta.

Aš galėčiau visą gyvenimą klausytis tų jo vargonėlių. Jis man atrodo panašus į Bachą, kurio mažas biustas stovi mano tėvelių miegamajame ant knygų spintelės.

Ponai Saulaičiai mus sutinka išskėstomis rankomis. Mamos bučiuojasi, o mes lekiam į didelį, pilną visokių

medžių ir krūmų sodą, kur boksuojamės, verčiam iš kojų vieni kitus, spardom sviedinį ir landžiojam po krūmus, išbaidydami paukščius.

Aš tuoj pasigiriu, kad mes turime katiną, kurio vardas Pūkas . . .

Jiems pasakoju, kad mūsų katinėlis yra retos Calico giminės, labai išauklėtas ir protingas. Kad man labai gaila buvo jį vieną palikti namie. O Kęstutis klauso, klauso, paskui nusispioveęs taria:

— Tu "sissy". Tau tik katinas ir katinas. O aš už mėnesio gausiu didelį šunį. German Shephard. Va! — ir jis pradeda šokinėti vietoj, rodydamas savo raumenis ir vėl kaišiodamas man juos po nosimi.

— O aš labai noriu pamatyti jūsų katiną, — sako mane užtardamas Aliukas. — Aš taip pat noriu katės. Jei Kęstas gaus šunį, — kuo aš labai abejoju, — aš gausiu katiną. Na, o dabar einam pasimaudyti, Juozai!

Ir mes visi bėgam prie jūros, pasigriebę maudymosi kelnaites. Aldutę paliekam prie moterų. Ji jau gavo dovanų iš ponios Saulaitienės iškimštą kengūrą su mažu kengūriuku, sėdinčiu sterblėje.

Paskui atsiranda ir jie visi. Ponas Saulaitis plonas ir mažas. Jis labai juokingas su maudymosi kelnaitėmis, kurios kabo ant jo kaip koks sijonas, per didelės, uždengdamos net blauzdas.

Jis yra tylus, lėtas, bet labai daug žino. Buvo istorijos mokytojas Lietuvoje, o dabar dirba pašte. Jis mintinai atsimena visų tautų istorijas ir žino visas datas nuo pasaulio pradžios iki dabar.

Tėtis mano, kad ponas Saulaitis turi fenomenalią atmintį.

Ponas Saulaitis nemėgsta maudytis, kaip ir mūsų tėtis. Juodu tik įlenda vieną kartą į vandenį, atsargiai atsitupia, lyg bijodami sušlapti, apsiprausia veidą, rankas, dar kartą atsitupia ir jau bėga iš vandens.

Paskui susėda ant smėlio po "grybu" ir šnekasi.

Po pietų atsiranda ir daugiau svečių. Tai kunigas Vosylius ir ponas Rimkus, kurį visi vadina burtininku.

Kunigas Vosylius tuoj išsirengia iš savo kunigiškų rūbų ir sėdasi prie pianino.

Bet mano visas dėmesys šiandien nukreiptas į poną Rimkų.

Jį aš matau pirmą kartą, nors dažnai girdžiu mamytę ir jos draugus apie jį kalbant.

Ponas Rimkus gyvena netoli Saulaičių mažam, vijokliais apaugusiam namely. Jis nėra daktaras, bet gydo žmones taip gerai, kad visi netrukus pasveiksta.

Augštas, ilgais šviesiais, veik iki pečių siekiančiais plaukais ir su pensne ant nosies, su apirankėm ant abiejų riešų ir su mažu auksiniu auskaru vienoj ausy. Ir rankas visada laiko sunėręs ant krūtinės.

Mano mamytei jis labai patinka.

Kai ponas Rimkus patarė, dar man mažam esant, duoti porą šaukštukų medaus po kiekvieno valgio, tai naktimis ramiai miegodavau ir iš ryto nereikėdavo ilgai raginti keltis. Aš ir dabar labai daug valgau medaus, todėl ir geresnę atmintį turiu ir geriau sportuoju. O ir Aldutės lovytė nuo pat mažų dienų būdavo sausa, nes iš vakaro mamytė jai duodavo po kelis šaukštukus medaus . . .

Medus sunaikina visas bakterijas, sako ponas Rimkus, todėl ir suaugusiems jis pataria daug valgyti medaus . . .

Medaus nuo galvos skaudėjimo, medaus nuo peršalimo, medaus nuo nemigos, medaus dėl energijos, medaus mažiems kūdikėliams, kad naktį neatsibustų, medaus nuo kosulio, medaus nuo odos nudegimo . . . Pakramčius medaus korių galima greit pagyti nuo šienligės.

— Ko jūs čia taip garbinat tą burtininką? — stebisi tėtis. — Va, pradėjau valgyti kasdieną medų, tai ir ėmė visą kūną berti, ir čiaudau be sustojimo.

— Tai dėlto, Stasiuk, kad tu alergiškas medui. Juk tu žinai, kad tu daug kam alergiškas — pienui, vilnai. Tai kuo čia ponas Rimkus kaltas? Be to, jis joks burtininkas, — teisina įraudusi mama.

Ponas Rimkus patinka ne tik mamytei, bet ir kitoms ponioms. Kai jos pasiskundžia galvos skaudėjimu, ponas Rimkus tiktai pasižiūri į akis ir nusišypsojęs sako:

— Ak, ponia, jums iš tikrųjų visai tos galvos ir neskauda. Jūs šiandien ypatingai gražiai atrodote ir tik įsivaizduojate, kad ką nors skauda . . . — dėsto jis, pabučiuodamas ranką ir žemai nusilenkdamas.

— Jeigu nori būti stiprus, Juozuk, tai valgyk daug krienų ir svogūnų! — sako jis man stebėdamas, kad aš kieme vos vos galiu pajudinti iš vietos Kęstučio sunkumų kilnojimo įrankius.

Nuo reomatizmo reikia nelaistyti alijošiaus kelias dienas, paskui, nuskynus lapus, sumalti, užpilti vynu ir gerti po kelis stikliukus per dieną.

Nuo reomatizmo ponas Rimkus gydo ir skruzdėlėmis. Įkiša bonką į skruzdėlyną ir laiko tol, kol skruzdėlės jį priašaroja. Tada tuo skystimu trina reumatizmo paliestas kūno vietas.

Ponia Saulaitienė sako, kad ponas Rimkus laikąs savo kambaryje kelias gyvas gyvates. Iš jų tulžies jis išleidžia tokius syvus, sumaišo juos su vaisių sunka ir duoda gerti akimis sergantiems ligoniams. Nuo šių vaistų vienas beveik aklas senukas praregėjo.

Kad ponios suplonėtų, reikia kasdien gerti prie kiekvieno valgio po du šaukštukus obuolių acto, atmiešto vandeniu.

Daugelį ponas Rimkus pagydė ir nuo artričio, patardamas jiems kasdien išgerti to paties acto 10 šaukštuku su vandeniu tris kartus per dieną.

Svečiuose ponas Rimkus neturi ramybės. Visi jį klausia, visiems jis pataria.

Kai aš buvau aštuonerių metų, mano kairiosios rankos pirštai buvo išberti karpomis.

Mamytė vedė mane pas kelis daktarus, bet nė vienas negalėjo nieko padėti. Patarė nudeginti. Tada ji paskambino ponui Rimkui. Jisai, nė nežiūrėjęs mano rankos, patarė nusipirkti bonkutę ricinos ir kasdien rytą ir vakare ja ištrinti tas karpas. Po poros savaičių karpos dingo.

Nuo tada ir aš norėjau pamatyti tą poną, kuris padarė tai, kad mano ranka vėl buvo sveika ir švari.

O ir mamytė vakarais ištrina savo blakstienas ir antakius ta ricina, kad būtų tankesni, ilgesni ir gražūs.

Ponas Rimkus nevalgo mėsos. Mėgsta gaudyti žuvis, ponas Krakaitis aprūpina jį rūkytais unguriais. Jis dėkingas ponui Rimkui už tai, kad pagydė jo žmoną nuo migrenos.

Vakare, po skanių vaišių, po kunigo Vosyliaus ir ponios Saulaitienės dainų, ---- o ji yra geriausia dainininkė visoje parapijoj, ---- po Aliuko vargonėlių muzikos, tėveliai su Aldute važiavo namo.

Atsisveikinant mama prigrasino, kad būčiau švarus, tvarkingas, klusnus ir mandagus. O Aldutei aš dar priminiau:

---- Gerai prižiūrėk Pūkutį!

Ir pasilikau, galvodamas kuo greičiau išmokti plaukti ir nardyti, pasižadėdamas kiekvieną dieną kilnoti sunkius svorius ir valgyti medaus, svogūnų ir krienų, kad būčiau toks sveikas ir tvirtas kaip Kęstutis.

ALĖS RŪTOS "PO ANGELŲ SPARNAIS"

PR. NAUJOKAITIS

Mūsų iškilioji rašytoja Alė Rūta, pasireiškusi dešimtimi romanų, dviem apysakom, dviem eilėraščių rinkiniais, keliais draminiais veikalėliais, laikas nuo laiko parašo ir smulkesnės beletristikos. Štai po ranka turime antrą jos novelių rinkinį **"Po angelų sparnais".** Knygoje sutelkta 25 pasakojimai. Kaikurie tų pasakojimų neturi įprastinės novelės formos. Kaikurių pasakojimų įvykis toks nedidelis, kad jis neįgauna draminės įtampos, neveda į jokią veiksmo viršūnę, neturi net aiškesnės problemos. Tokius pasakojimus ar aprašymus, kaip "Diplomuoti tamsuoliai", "Mirtis nugalėta", "Šypsena pro šalį", "Mozaika", "Užmiršau" ir keletas kitų, galėtume pavadinti apybraižomis. Daugeliui šios knygos kūrinių tiktų apsakymų, ar apsakymėlių vardas. Tačiau žanrinis neribotumas nemažina pasakojimų meninės vertės, nes autorė ir miniatiūriniuose beletristikos rėmuose sugeba nutapyti patrauklų ir nepamirštamą paveikslą.

Įprastinę novelės formą turi pasakojimai: "Po angelų sparnais", "Testamentas", "Širdis drožlėse", "Žiemos gėlė", "Dvyliktoji gatvė", "Spalvos liejasi", "Pirmas pasikalbėjimas". Pati įspūdingiausia novelė yra "Po angelų sparnais", vaizduojanti italų emigrantų šeimos santykius, likimo surakintą žmogų.

Kitos temos pasirinktos daugiausia iš lietuvių išeivių gyvenimo. Nedideli įvykiai pasakojimuose virsta svarbiais ir prasmingais. Sunkiai dirbanti neįprastą, pavojingą darbą fabrike Marytė visą savo uždarbį išleidžia gelbėti Lietuvoje ir Vokietijoje pasilikusiems giminėms. Ji net naktimis nemiega sielodamasi, kad jos uždarbio neužtenka visiems pagalbos reikalingiems ("Naktis"). Paliktos tėvynės ilgesys toks didelis, kad kaikurie žmonės jo svorio neišlaiko, tampa beveik ligoniai ("Leiskit mane namo", "Mėlynos šviesos"). Kiti vėl perdaug veržiasi į praturtėjimą ir tuo pačiu susikuria tragišką padėtį ("Pirmas pasikalbėjimas"). Netrūksta kaikuriems ateiviams ir dvasinės tuštybės, dirbtinio pasipūtimo (du spalvingi baliai — "Mozaika", "Atraitytos rankovės"). Parodoma ir įdomių psichologinių lūžių ("Širdis drožlėse", "Testamentas", "Mažoji scena"). Kaikur ironiškai pažiūrima į žmogaus silpnybes ("Diplomuoti tamsuoliai", "Pakvietimas").

Neįmanoma čia visų liečiamų realaus gyvenimo momentų atpasakoti ir panagrinėti. Kad ir į nežymų įvykį rašytoja sugeba savo menininkės akimis taip pažvelgti, kad jis įgauna prasmės, pasidaro spalvingas ir dinamiškas. Kaip autorė moka gyvenimo medžiagą paversti meniniu vaizdavimu, čia parodysime keliais pavyzdžiais. Štai apsakymėlio didaktinė pabaiga. Sunkiai susirgęs ligonis Juozas miręs ir palaidotas. Žmogus mirė giliai tikėdamas į pomirtinį gyvenimą, jam pasiruošęs. Religinė — didaktinė mintis įausta į poezijos vaizdus:

— Apolonija, ar Juozas nelaimingas dabar?

— Laimingas, nes užbaigė kančias, mirė viltyje.

— Tai neverkit! Jis laimingas, jis nugalėjo mirtį.

Neliekime ašarų ir neužmerkime akių saulei. Mums duotas laikas yra brangus. Jis pasvertas amžinųjų svarstyklių; dėl jo su šeimininku reiks tiksliai atsiskaityti.

Glaudžiasi maldai agavų lapai; virpa ore mažas paukščiukas, ieškąs žieduose saldaus nektaro.

Kalifornija amžinai žalia ir žydinti, nors ir jos gamta pažįsta pumpurų išsiskleidimą, pažįsta ir karštą mirties kvapą. ("Mirtis nugalėta").

Antras trumpas pavyzdys rodo, kaip rašytoja sugeba pagauti subtilias psichologines žmogaus būsenas:

Einu iš lėto, įsisupusi į menkus drabužius ir į savo vidų. Ir nejuntu rūko, nei įkyraus lietaus. Šypsaus pažįstamiems veidams, kurie dabar visi renkasi, visi man kalba, ir visiems aš be žodžių kalbu.

Pirkdama bilietą, apsirikusi įmetu penkiais centais daugiau, paskui ligi pat namų jų gailiuos. Penki prie penkių — tuoj ir būtų šokolado sesers vaikams. Žinau, kad mano siuntinėliai jiems perreti ir kad juose niekada nebūna perdaug šokolado nei kitų dalykų. ("Naktis").

O štai koks tikslus, lyg į garsinį kaspiną įrašytas, amerikoniškas pokalbis, būdingas savo tuštumu ir kasdieniškumu, toks psichologiškai tikras:

Ateina priešais vienas kitą du kaimynai. Sustoja. Prasideda kasdieninis pokalbis:

— Alo, Kazimierai. Kaip sekasi?

— Gerai. O kaip tau?

— Pusėtinai. Ką naujo girdėjai?

— Nieko.

Jonas plačiai nusižiovauja.

— O ką tu?

— Nieko.

Kazimieras lėtai išsiima iš kišenės cigarą, ilgai pavarto jį tarp pirštų, įsikanda. Ieško degtukų.

— Gal kas mirė.

— Tai ne. Pupalaiškis Jurgis, kurį palaidojom prieš dvi savaites, rodos, buvo paskutinis.

— Daugiau niekas?

— Tai, regis, ne. Graboriaus durys be vainiko.

Jonas atidžiai apžiūri savo batų galus.

— Kaip darbas?

— Dirbu, o pats?

— Eina. Nežinia, kaip ilgai.

— Tai sudie, Jonai. Ateik pakortuoti.

— Užsuksiu kada. Sudie.

("Dvyliktoji gatvė").

Tai pilkos, nuobodžios kasdienybės vaizdas, bet rašytojos plunksna tą kasdienybę paverčia literatūros menu. Tai beletristinis tikrovės vaizdas. Panašiais vaizdais, sodriais literatūriniais sakiniais atausta visa knyga. Alė Rūta ir mažose temose, kasdieninėse problemėlėse sugeba rasti spalvų, idėjų. Kasdieniniam vaizdui ji įkvepia dvasios, suteikia dinamikos, psichologinio gilumo ir tikrumo.

Alė Rūta, PO ANGELŲ SPARNAIS, novelės. "Nidos" knygų klubo leidinys, 1973 m., 192 psl., kaina $4.000, nariams — $2.70.

"MOTERS"
žurnalas
skelbia trumpos novelės
— iki 2.000 žodžių —
KONKURSĄ.
Kviečiamos dalyvauti visos moterys. Smulkiau bus paskelbta sekančiame numeryje.
Red.

• ŠEIMA IR AUKLĖJIMAS

LIETUVYBĖS TĘSTINUMO BEJIEŠKANT

J. VALIŪNAS

Tauta nesensta ir nemiršta, jei kartų eigoje ji prailgina savo gyvastingą tąsą. Tas pratęsimas vyksta, kuriant šeimas. Jei šeimų kūrimas, gyvenant tautos kamiene, yra gal daugiau psichologinės ar net paprastos medžiaginės problemos tautai išsilaikyti ir plėstis, tai visai kitaip yra emigracijoje.

Juo mažesni tautos susibūrimai kurioje nors svetimoje valstybėje ir juo kuris tautos narys mažiau vertina savo kilnios praeities tradicijas, juo greičiau tokia tautos asmenybė dingsta kitatautinėje masėje. Nemaža mūsų tautos atžala J.A.V-se ir Kanadoje, bet ir tie kraštai tokie didžiuliai, kad jei gyvena juose, sakykim, 250.000 sąmoningų lietuvių, ir tai sudarytų tik 0,1% visų gyventojų. Reiškia, tūkstančiui gyventojų tektų vienas lietuvis. Todėl nenuostabu, jei rūpinamasi to 0,1% apsauga ir ypač jo dešimtmečių bėgyje pratęsimu.

Kas daryti, kad lietuvių jaunimas beviltiškai neamerikonėtų? Šeštadieninės mokyklos, kultūriniai parengimai, jaunimo organizacijos — tai neabejotini teigiami veiksniai. Jaunimas eina į mokslus ir į gyvenimą ir kuria šeimas. Čia tai ir iškyla pati didžioji problema: kaip paveikti, kad tos šeimos būtų lietuviškos ir tęstų lietuvybę iš kartos į kartą? Jei sukuriamos lietuviškos šeimos, tai galima turėti vilčių, kad lietuvybė bus puoselėjama šeimoje. Bet kaip su mišriomis šeimomis? Arba, kaip palengvinti ar pagelbėti mūsų jaunimui susirasti sau tinkamą gyvenimo partnerį savo tautos jaunuolių tarpe? Čia gi nepritaikysi kaimo pavienio piršlio veiksmo sudėtingoje Amerikos miestelėnų visuomenėje. Nieko neveikti, o vien tik pavieniams tėveliams ir mamytėms padejuoti dėl vykstančių mišrių vedybų neužtenka. Reikalingas organizuotas veiksmas ir jis yra galimas ypač ten, kur yra didesni lietuvių sambūriai.

Tad kodėl neįgyvendinti vedybų biurų? Jei dabar pasitaiko reti laikraščiuose skelbimai, kad jis ar ji (ir tai dažniausia našliai-ės, vyresnio amžiaus) jieško sau gyvenimo partnerio, tai kodėl to nepabandyti organizuotu būdu ir platesniu mastu? Dar berniukai, — tai tie turi daugiau progų pasirinkti, pasijieškoti sau tinkamą mergaitę, su kuria galėtų sukurti šeimą. Bet su mergaitėmis yra daug blogiau, ypač kurios gyvena nuošalesnėse vietovėse. Sakysim, toks pavyzdys: "Mūsų vietovėje esame 9 mergaitės ir tik 2 lietuviai berniukai, o ir tie patys pusbroliai." Nelengva joms be "piršlio" ar vedybų biuro pagelbos susirasti savo tautos partnerį. Dar blogiau yra su amžiumi. Jei berniukui ir perviršijus 30 metų nėra problemos rasti jauną mergaitę, tai mergaitei 25 metų ar net pasiekusiai 30 m. jau gresia visai rimtas pavojus likti netekėjusiai, taigi, kaimiškai kalbant, tapti senmerge. Gi didelė dauguma to nenori, ir todėl tiek daug lietuvaičių išteka už svetimtaučių.

Pasižymėjusi Toronte jaunoji deklamuotoja I. Bubelytė

Kas gi daryti: ar vien padejuoti ir nuleisti rankas tvirtinant, kad tai neišvengiamas kelias: tautinės mažumos ištautėjimas. Vedybų biuras per skelbimus, susirašinėjimus bei subuvimus turėtų pagelbėti suvesti į artimesnį kontaktą ir eventualiai privesti prie galimai didesnio skaičiaus lietuviškų šeimų sukūrimo. Gal net būtų reikalingas įsteigti tam tikras fondas, kuris pagelbėtų padengti steigtinų vedybų biurų išlaidas, kurių dalį galėtų padengti gal ir patys jaunieji, su tų biurų pagelba sukūrę šeimas.

ŠEIMA — KERTINIS AKMUO VISUOMENĖS SANTVARKAI

Jonas Miškinis

Seniausia ir tvirčiausia žmonių draugija yra šeima. Šeimoje vyras ir moteris drauge gyvendami randa pirmą žmogaus paskirtį. Kai susituokia ir sudaro pastovų vienetą, įgimtos meilės pagrįstą, širdies pasižadėjimų ryšiais susietą, tada prasideda abiejų bendras gyvenimas ir bendras tikslas, kurio siekiant jiems tenka iš vieno džiaugtis ir visokiais rūpesčiais sielotis. Jie ne tik vyras ir žmona, jiedu tėvas ir motina, kai susilaukia prieauglio. Su vaikais darosi jaukesnis šeimos židinys, aiškesnis ir pilnesnis gyvenimo siekimas. Šeima virsta žmonių kultūros židiniu, kuris šviečia ne tik savybėje, ne tik saviesiems, bet ir tolimiesiems.

Šeimos vaidmuo civilizacijos pažangoje yra visų didžiausias. Jos dėka tegalėjo rastis platesnių bendravimo santykių, kurtis įvairių draugijų, telktis giminės kiltimis ir tautomis. Šeima, vadinasi, yra kertinis akmuo visuomenės santvarkai. Antra vertus, stiprėjant tautai ir valstybei, ėjo stipryn ir šeimos pamatai. Ką pradžioje tik religija ir įpročiai tvarkė, tai ilgainiui tvirtino ir derino įstatymai. Taip žengus priekin šiandieninė šeima labai skiriasi nuo pirmuonės: yra teisės, nustatyti tėvų santykiai su vaikais, tiksliai apibrėžtos vienų pareigos kitiems, nurodytos jų priedermės visuomenei, valstybei ir t.t. Galiausiai, šeima dabar turi žymiausią vietą civilinėje teisėje, šeimos svoris visuomenėje didžiausias, jąja rūpinasi Bažnyčia ir valstybė. Saugodama tą pagrindinį visuomeninės santvarkos narvelį visokiais atvejais, valstybė deda jam nemaža ir visokių pareigų.

Meilė, kuri veda į šeimos sudarymą, turi būti rimta ir kilni. Juk vyras su žmona pasižada gyventi ne tik sau, bet ir savo prieaugliui. Taigi, jei meilė jųdviejų sumažėtų arba išnyktų, pareigos ir meilė vaikams vistiek palieka. Pradėjus meile, tenka baigti pareigomis.

Šeima atsiduria pavojuje, tuomet, kai paira bendroji visuomenės tvarka, kai nei asmuo, nei nuosavybė nebegerbiami. Taip atsitinka visuomenę sukrėtus karui arba revoliucijai, žodžiu, kai gyvenimas iškrypsta iš nustatytų vėžių. Kaip kitų kraštų tautose, taip ir mūsų tautoje po pasaulinių karų pajutom daugiau šeimas krinkant.

Jei suprantam, kad pakrikusios šeimos yra žalingos tautai, tai turime, žiūrėdami jos gėrio, šalinti tą žalą. Ji silpnina mūsų atsparumą, blogai nuteikdama mūsų priaugančią kartą.

Moters paskirtis šeimoje yra būti auklėtoja ir šeimos židinio saugotoja. Skaitydami didžiųjų žmonių, kaip Napoleonas, Goethe ar kitų kurių didvyrių gyvenimo aprašymus, randame dažniau kalbant apie motinas, ne apie jų tėvus. Tėvas daugiau duonos ir kitų gėrybių pelnytojas ir kūrėjas, motina — tų gėrybių saugotoja. Teisė gina šeimos vienybę, o moralė ją tvirtina.

Mūsų senoji lietuviškoji šeima — savo egzaminą puikiai išlaikė. Nors ir sunkiose sąlygose ji išsaugojo gimtąją kalbą, o kryžiais ir koplytėlėmis nu-

MOTERIŠKUOSE DVASINIO PASAULIO LABIRINTUOSE

PRANYS ALŠĖNAS

Savo dvasiniu stiliumi ir pergyvenimais moterys yra daug jautresnės, negu vyrai. Jos turi daug daugiau negu vyrai sentimentalumo ir daug daugiau dvasinės depresijos ypač vienatvės atvejais. Štai, ką rašė vieniša moteris "Dear Abby" kolumnoje prieš keletą metų ėjusiam Toronte "The Telegram" dienraštyje:

"Mano vyras miręs ir aš esu viena — vienintelė visam pasaulyje. Tas tragiškai sunkiai pakeliamas vienišumas, tai tikra vėžio liga, galbūt, dar baisesnis... Vienišumas dar neužmuša tavęs, bet jis nuolat, o nuolat pjauna tave, slėgia tavo mintis, kol beveik visiškai palaužia moterį ir suparaližuoja jos konstruktyvią galvoseną taip, kad ji nieko pozityvaus nebegali nei sugalvoti, nei surasti...

Kai mano vyras buvo gyvas, mes labai dažnai lankydavom vienišus žmones, paimdavom juos į savo automobilį pasivažinėjimui, nusiveždavom ar nusivesdavom į kino teatrus arba kur į restoraną užkandžiams... Bet gi dabar, kai aš pasilikau vienui viena, niekas, o niekas neberanda reikalo mane aplankyti, niekas nepasisiūlo su manim kur nors nuvykti ir praskaidrinti prieš mano akis susispietusius vienišumo debesis. Vedę žmonės tuo visiškai nesirūpina. Jie turi savo kompaniją ir laikosi vienas antro draugystės. Gi man — kas belieka? Ypač sekmadieniais ir švenčių dienomis — tikra dvasinių kančių visuma.

Susilaukiau tikros dvasinių kančių apoteozės ir esu traktuojama, tarytum būčiau sunkiausių nusikaltimų kriminalistė.

Jeigu būčiau tikra kriminalistė, kaikurie apyšvenčiai žmonės, iš bažnytinių grupės, gal aplankytų mane, tardamiesi bemėginą išgelbėti "žūstančią sielą"...

Aš pati lankausi — ir gana dažnai — bažnyčioje, bet bažnyčia ir jos nariai nekreipia jokio dėmesio į mano viską žudantį vienišumą.

Aš nesu turtinga, bet nesu ir biedniokė, nesu gražuolė, bet nesu nei bjaurioji. Betgi esu persena nuolatiniam darbui dirbti ir perjauna mirti...

Aš žinau, kad galimas dalykas, nėra pagalbos ir jokios išeities iš manojo vienišumo, bet rašiau — ir parašiau visa tai tik tam, kad, išsibėdavojus, būtų mano sielai (nors vienai minutėlei) bent kiek lengviau. Ačiū!"

KĄ GI Į TAI "DEAR ABBY?"

Pirmiausia ji konstatavo, jog ši vienišumo slėgiama moteris yra plačios vaizduotės ir pakankamai inteligentiška išsakyti savo vienišumą raštu. Ji rado gana daug pasiūlymų vienišajai, kuriais vadovaudamosi ji galėtų praskaidrinti savo vienišumo debesis ir pažvelgti į daug saulėtesnį dangų.

Ji, tarp kita ko, taria vienišajai: "jeigu jūs galite vaikščioti, kalbėti, klausyti ir matyti ir nesate nepriklausoma nuo kieno nors materialinės pagalbos, tai galite sąlygas pati sau daug, o daug palengvinti".

Į klausimą, kaip tai padaryti? "Dear Abby" siūlo vienišajai pajieškoti ir susirasti nelaimingesnių moterų už ją pačią. Gi susiradus padaryti joms kokį nors, nors mažą malonumą, paslaugą etc., o tada ir pati vienišoji pasijusianti daug laimingesnė ir nebetaip vieniša.

Nereikėtų, esą, vaikščioti pertoli ir jieškoti perilgai. Apie mus pačius, mūsų pačių gyvenvietėse yra žmonių ir vienišų, ir dar su blogesnėmis bėdomis, negu vienišumas. Yra žmonių nelaimingų neturtėlių, aklų, palaužtos sveikatos invalidų ir t. t.

Esą, tik reikia apsilankyti pas juos, apdovanoti mažomis dovanėlėmis, paskaityti jiems ką nors iš knygų ar laikraščių (turint galvoj akluosius). Vienintelis kelias į "gavimą" yra "davimas"...

Apie vienišas moteris, ypač čia, Šiaurės Amerikos kontinente — JAV ir Kanadoj, Vienoje gimęs psichiatras, Dr. Zottan Weisinger, yra šitaip pasisakęs:

"Amerikos moterys, būdamos laisvos nuo visokių — visokiausių pareigų kaip namų šeimininkės ir kaip vaikų augintojos bei auklėtojos, atliekant jų namuose visus darbus ateinančioms arba nuolatinėms tarnaitėms, dažniausia pasijunta ir vienišos ir niekam, jokiam tikslui nebereikalingos. Ir kas tuomet belieka? — klausia minimas daktaras — psichiatras. Čia pat ir atsako: "Gi tik vienišumas ir sunki minčių depresija"...

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

PO PIETŲ KRYŽIUM

(Iš Australijos)

Melburno Katalikių moterų Draugijos istorija prasideda 1951 m. rugpjūčio mėn., kai būrelis aktyvių melburniškių moterų, vadovaujamas A. A. Paulinos Raulinaitienės įsteigė savo skyrių.

Noras susiburti kilo iš supratimo, kad lietuviškoji visuomenė laukia ir tikisi, kad ir moterys prisidėtų prie lietuviškos išeivijos veiklos, nes buvo darbų kur būtinai reikalinga moterų rankos ir pagelba. Aišku, ir pačios moterys jautė, kad joms trūksta vieneto, kur susibūrusios galėtų apspręsti specifinius moters dvasiai ir prigimčiai artimus klausimus. Draugijos tikslas yra suburti lietuves katalikes moteris, kad šeimoje, visuomenėje ir gyvenime skleistų katalikybės dėsnius, keltų religinį, tautinį ir visuomeninį su ipratimą ir bendromis jėgomis prisidėtų prie lietuvybės išlaikymo ir Lietuvos laisvinimo darbų.

Tai pirmasis D-jos nuostatų punktas. Obalsis "Tiesa ir Meilė", atsivežta dar iš Lietuvos ir įrašytas į vėliavą.

Kaip devynioliktam amžiuje lietuvė išauklėjo tautą, kuri galėjo pasipriešinti okupantui ir likti ištikima Bažnyčiai ir lietuvybei, taip ir šiandien lietuvė katalikė supranta, jog ji yra pašaukta organizuoti ir kovoti už tautinį išlikimą ir krikščioniškus idealus.

Draugijai yra artima karitatyvinė veikla. Kiek sąlygos leidžia lankomi ligoniai, vargan patekę asmenys, šeimos, ypač draugios narės.

Nėra pamiršti ir pagalbos reigalingi Punsko lietuviai, badaujantieji Indijoj ir pan.

Draugija šelpia mokslo ir kultūrines institucijas: Vasario 16-tosios Gimnaziją Vokietijoj, Šv. Kazimiero Kolegiją Romoje, Lietuvių Seleziečių Gimnaziją Italijoj. Pagal išgales remia vietinius "Tėviškės Aidus" ir skiria metinę auką Parapijos Namo išlaikymui. Nėra pamiršti ir Melburno Lietuvių

iš k.: A. Statkuvienė, L. Žemaitienė, O. Samukienė, E. Šemetienė — pirm., R. Kaunienė, V. Vaitiekūnienė, Jokubaitienė

1970

1971 M.

VALDYBA

sėti mūsų šalies laukai, sodybos ir pakelės — vaizdžiai rodo kokių gražių papročių buvo anuomet sukurta. Taip pat mums visa tai sako, kame mūsų motinos jieškojo išminties ir stiprybės kovoje už savo tikėjimo bei doros reikalus.

Lietuvos žydėjimo metais motinos reikšmė buvo didelė. Jaunos motinos, kurios gyvendavo miestuose, mėgdavo sakyti, kad kur daug vaikų, tai toji šeima senoviška, atsilikusi, nemoderniška. Tačiau šiaudinėje pastogėje motinos rikiavo gausingą šeimą, auklėjo ir drausmėje laikė savo atžalyną. Motinos auklėtojos niekas neatstos. Iš jos eina meilė vyrui, vaikams, tėvynei ir visiems kilniems dalykams. Meilė gimdo idėją. Vyrai ir moterys turi suprasti, kad jų idealai ir dabar tie patys šeimai, tėvynei ir visoms dvasinėms gėrybėms.

Klubo Namai. Mažesnes aukas sunku išskaičiuoti: Parapijos mokyklai, skautams, jaunimo ir kitoms kultūrinėms organizacijoms.

Draugijos iniciatyva buvo suruoštas vienintelis lig šiol grožinės literatūros konkursas ir redaguojamas skyrius moterims "Tėviškės Aiduose".

Draugija palaiko lietuviškąsias tradicijas kasmet ruošdama savo metinę šventę (rugpjūčio mėn. 15 d.), bendras Kūčias, vaikams Kalėdų eglutę, Kaziuko mugę ir pan.

Susirinkimuose, be einamųjų reikalų, dažnai yra kviečiami specialistai su paskaitomis. Paskaitų diskusinio ir informacinio pobūdžio reikalingumas yra neabejotinas, moterys jų laukia ir įdomaujasi visais aktualiais klausimais.

Visuomeninėje srityje draugija turi plačius ryšius su vietinėmis organizacijomis, o per P. K. Mot. Organizaciją ir su kitų kraštų lietuvėmis moterimis. Gražaus bendradarbiavimo vietinis pavyzdys tai Moterų Seklyčia Lietuvių Namuose, įrengta bendromis jėgomis visų organizuotų melburniečių moterų.

Iš paskutiniųjų darbų tektų pažymėti lietuviškąjį vaikų darželį, kuris draugijos iniciatyva ir rūpesčiu veikia jau treji metai, ir lietuviškas jaunimo varžybas lituanistinėmis temomis tikslu paskatinti mūsų mokyklinį jaunimą lietuviškoms studijoms.

Kyla klausimas iš kur tai veiklai ir jos finansavimui gauname lėšų. Pinigų telkimas nėra lengvas dalykas. Jis pareikalauja iš narių daug darbo, laiko, sumanumo ir pasiaukojimo. Ruošiame įvairaus pobūdžio loterijas, bufetus, vakarienes baliuose, vestuvėse ir kituose susibūrimuose. Na, ir jau 16 metų, kai laikomi kas sekmadienį cepelinų bufetai. Šis užkandos bufetas po lietuviškų pamaldų jau tapo lyg ir tradicinis. Kai Kalėdų atostogų metu jis nėra laikomas, visi jo pasigenda — lyg prarandama ta jauki šventoriaus nuotaika.

Šis moterų darbas yra naudingas ir reikalingas ne vien kaip uždarbio galimybė, bet tuo patarnaujama bendriems lietuviškosios visuomenės reikalams, nes be moterų darbo tektų daug vargo ir nepatogumų patirti ir lietuviškai visuomenei organizuojant suvažiavimus, sporto, dainų šventes ir įvairius pobūvius.

Išvadoje — nors nedidelis mūsų būrelis, bet, nesant Kat. Mot. Draugijos, jaustųsi tuštuma visame mūsų lietuviškame gyvenime.

Per 21-rius metus nevardinant visų valdybos narių, be kurių nuoširdaus bendradarbiavimo joks organizacinis darbas nebūtų įmanomas, draugijai vadovavo: A. A. P. Raulinaitienė, A. A. O. Zubrickienė, L. Civinskienė, B. Naujokaitienė, E. Markonienė, D. Balturienė, V. Šeštokienė, E. Šemetienė. Dabartinė pirmininkė yra H. Statkuvienė. Melburno Kat. Mot. D-ja yra P. L. K. O. S-gos narė ir per ją įsijungia į didelę ir veiklią Pasaulinę Katalikių moterų uniją.

E. Šemetienė

1972-73 m. valdyba iš k.: V. Petraitienė, L. Keblienė, H. Statkuvienė, G. Jokūbaitienė — pirm., S. Steponavičienė, R. Kaunienė (trūksta E. Bakaitienės ir T. Seliokienės).

Rengia vaišes Liet. Namuose — iš k. B. Šilvienė, H. Statkuvienė, V. Petraitienė, B. Naujokaitienė, N. Žemaitienė, J. Sikorskienė, Dreižienė, Mackevičienė.

• MOTERYS PASAULYJE

Jadvyga Vencevičaitė-Kutkuvienė, sulaukė 75 metų amžiaus. Pirmojo "Traviatos" operos spektaklio dalyvė, lietuviškos operos veteranė. Dainavimą studijavo Paryžiuje. Kauno Valst. Teatre išdirbo 24 metus. Turėjo platų operinį repertuarą, sukūrė 50 vaidmenų. Pažymėtina operose: Aidoje, Martoje, Trubadūre, Samsone ir Dalilioje, Giacondoje, Pikų Damoje ir kitose. Pasižymėjo geru balso valdymu ir puikia vaidyba, ypatingai charakteringose rolėse. Ilgus metus dirbo pedagoginį darbą Kauno ir Vilniaus konservatorijose. Išeivijoje koncertavo įvairiose lietuvių vietovėse, paskutiniu metu dėstė dainavimą muzikos studijoje.

Vincė Jonuškaitė-Zaunienė, peržengė 70 metų slenkstį, garsi operos solistė ir žinoma visuomenės veikėja. Pirmą kartą viešai dainavo vos būdama 14 metų amžiaus. Dainavimą studijavo Berlyne ir Romoje. Debiutavo 1925 m. Kaune, Valst. Operoje — "Pikų Damoje". Sukūrė 47 operos vaidmenis, pažymėtina operose:: Carmen, Trubadūre, Mignon, Kaukių Baliuje ir kitose. Su pasisekimu gastroliavo užsienio operose: Taline, Rygoje, Prahoje, Buenos - Aires, Paryžiuje. Su koncertais aplankė visa Lietuvą, taip pat ir kitus kraštus: Daniją, Vokietiją, Lenkiją, Švediją ir t. t. Išeivijoje, šalia muzikinės, reiškėsi ir visuomeninėje-kultūrinėje veikloje.

VINCĖ JONUŠKAITĖ 1949 M.

Liet. Kat. Moterų sąjungos 35-sis seimas, įvykęs Putnam, Conn., ateinantiems dviems metams išsirinko tokios sudėties centro valdybą: pirmininkė Donna Kamm iš Chicago, Ill. I-ji vicepirm. Ona Walls iš Detroit, Mich., II-ji vicepirm. Julia Skripkus iš Kearney, N. Y., sekr. Marija Panavas iš Evergreen Park, Ill., iždin. Mary Druktanis iš Cicero, Ill., iždo globėjos Mary Ann Mineiko ir Josephine Kilkus iš Chicago, Ill.

Ramunė Motiejūnaitė, gimusi Tasmanijos saloje, Australijoje. 1959 m. su savo tėvais persikėlė gyventi į Los Angeles, J.A.V., kur baigė gimnaziją ir dviejų metų meno studijas miesto kolegijoje; Paryžiuje mokėsi — Académie Charpentier; dabar studijuoja l'Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts ir tikisi sekančiais metais šią mokyklą užbaigti.

Meno ir poezijos popietė buvo surengta Toronte š. m. spalio mėn. 13 d., dalyvavo trys viešnios iš Čikagos, dailiojo žodžio ir dailės atstovės: poetė **Julija Švabaitė-Gylienė,** dail. **Aldona Valis-Labokienė** ir dail. **Magdalena B. Stankūnienė.** Popietę su vaišėmis ir parodą rengė Kat. Mot. D-jos, Prisikėlimo par. skyr., vadovaujamas pirm. **Loretos Murauskienės,** talkinamas "Moters" redakcijos. Ši moterų šventė praėjo su dideliu pasisekimu, atsilankė daug svečių, įsigijo visus paveikslus.

Nuotraukose viešnios su rengėjom: (viršuje) **iš k. pirm. L. Murauskienė, A. Gylytė-Karkienė, poetė J. Švabaitė-Gylienė, "Moters" redaktorė N. Kulpavičienė, dail. A. Valis-Labokienė ir dail. M. Stankūnienė; (dešinėje) poetė J. Švabaitė-Gylienė skaito iš savo kūrybos; (apačioje) įteikia gėles iš k. B. Vaitiekūnienė, dail. M. Stankūnienė, dail. A. Valis-Labokienė, S. Ulozienė, poetė J. Švabaitė-Gylienė, pirm. L. Murauskienė.**

• LIETUVOJE

VILNIUS — 650 — sostinės sukaktis yra minima iškilmingai. Vienas iš originaliausių paminėjimų — senamiesčio gatvelėse surengta dailės paroda, kurioje savo kūrybą išstatė virš 200 mėgėjų - dailininkų. Paveikslai buvo laisvai iškabinėti ant namų sienų gatvėse ir kiemuose. Jie puikiai derinosi šimtamečių architektūrinių paminklų fone, palikdami neužmirštamą įspūdį. Visas Vilniaus senamiestis yra pagrindinai restauruojamas. Atnaujinant senus pastatus jie yra pritaikomi šių dienų reikalavimams, nepakeičiant jų meninės ir istorinės išvaizdos. Š. m. Vilniuje įvyko senų paminklų restauravimo tarptautinės tarybos — ICOMOS (UNESCO)konferencija, kurioje dalyvavo atstovai iš visų Europos kraštų. Jie susipažino su restauruotais ir dar restauruojamais pastatais. Vilniaus senamiestis yra tikras muziejus ir dar reikės daug padirbėti, kad atstatyti tikrąjį grožį.

Dail. Albina Makūnaitė, pasižymėjusi grafikė, daug dirba knygų iliustravimo srityje, taip pat yra sukūrusi neužmirštamų estampų ciklus liaudies pasakų motyvais: "Žalčio pasaka", "Eglė Žalčių Karalienė", "Jūratė ir Kastytis" ir daug kitų. Paskutiniu metu dailininkė iliustravo ir meniškai paruošė naują elementorių vaikams.

* * *

Aktorė Bronė Kurmytė, šoko Kauno Valst. Teatro Balete, 1929 m. įstojo į dramos studiją ir pradėjo savo ilgą sceninę karjierą. Ji yra pasižymėjusi aktorė, sukūrusi apie 250 vaidmenų; neseniai atšventė 60 metų sukakties jubiliejų, išėjusi į pensiją taip pat aktyviai dalyvauja teatrinėje ir kultūrinėje veikloje.

Skulptorė Jadvyga Mozūraitė-Klemkienė, vienas iš vėliausių jos darbų yra "Motinystė" skirta Kauno Klinikoms. Jos kūryboje reikšmingą vietą užima skulptūrinis portretas. Dailininkė produktyviai dirba taip pat grafikos ir tapybos srityje. Dažnai dalyvauja parodose, šiais metais buvo surengta jos individuali paroda Kaune ir Vilniuje, 50 metų sukakčiai paminėti. Ji dirba, kaip docentė, Kauno Valst. Dailės Institute.

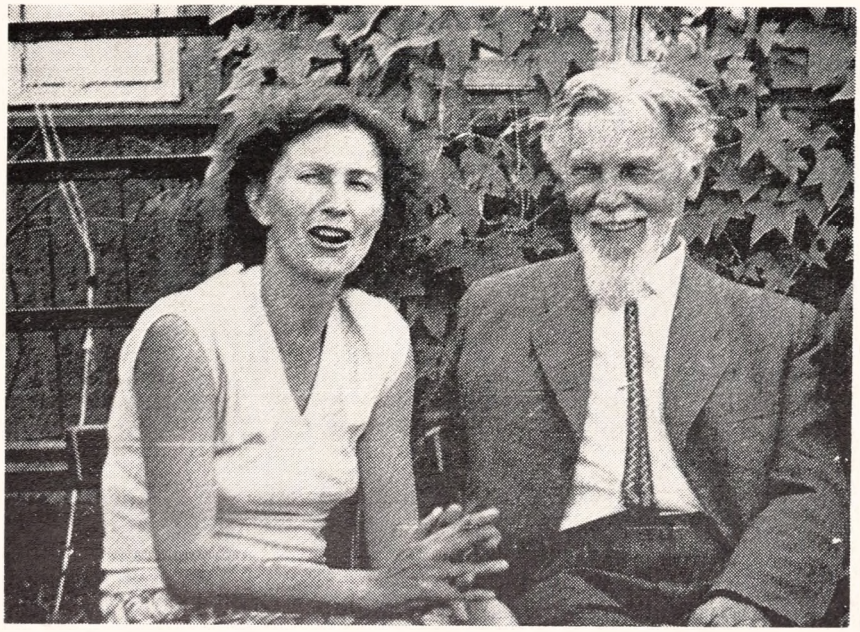

Baleto artistė Aliodija Ruzgaitė (su dail. A. Žmuidzinavičium 1962 m.), šiais metais atšventė 50 m. sukaktį. 1939 m. baigė Kauno Valst. teatro baleto studiją, nuo 1942 — 1966 m. šoko, kaip baleto solistė, charakteringesnėse rolėse. Kauno V. D. universitete baigė humanitarinį fakultetą; kaip dėstytoja dirbo Vilniaus Universitete, Valst. Konservatorijoje ir M. K. Čiurlionio meno mokykloje. Yra žinoma teatro kritikė, dažnai rašo spaudoje įvairiais teatro meno klausimais, taip pat pra parašiusi porą knygų apie baletą.

Baleto artistė Jadvyga Jovaišaitė-Olekienė, šiais metais atšventė 70 metų sukakties jubiliejų. Teatre dirbo virš 40 metų, šoko beveik visuose operų ir baletų pastatymuose. Liko neužmirštama savo charakteringais pietiečių šokiais. Ji buvo ir viena iš pirmųjų baleto pedagogių, ilgus metus dirbo baleto ir dramos studijose. Dabar dėsto šokio istoriją M. K. Čiurlionio meno mokykloje.

☆ ☆ ☆

Dail. Jūratė ir Filomena Ušinskaitės suplanavo, vaikų užkandinės "Pasaka" Kaune, interjerą — baldus, langų vitražus ir sienų dekoracijas

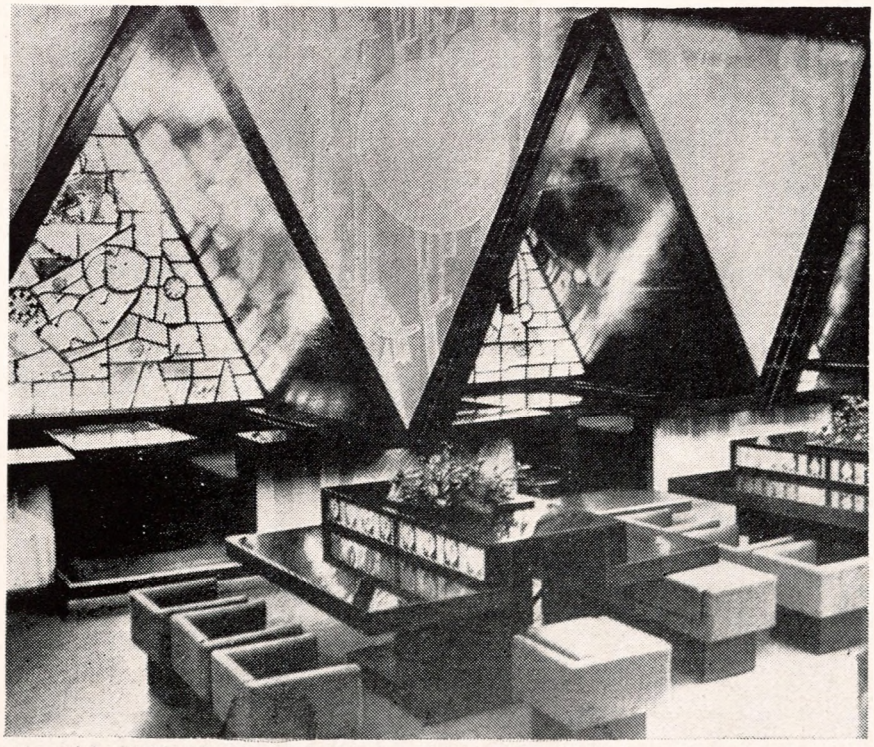

Dail. Juzefa-Pajauta Čeičytė, teatro dekoratorė, ilgus metus dirbo Klaipėdos Dramos Teatre ir Lietuvos Kino Studijoje. Ji yra sukūrusi įvairių epochų, daugiau, kaip 50 scenos pastatymų. Jos scenografija pasižymi modernumu, turtinga improvizacija ir fantazija, pažymėtini Šekspyro ir Brechto veikalų pastatymai.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

TRUMPA SAGŲ ISTORIJA

Nėra tikslių žinių nei kas nei kada nei kur panaudojo pirmą sagą. Beveik kiekvienas daiktas turi savo išradėją, atradimo datą ar kartais net legendarinę praeitį, bet sagų pradžios, atrodo, niekas nenustatė. Tiksliausios žinios apie sagas surenkamos iš ankstyvų kostiumų, paveikslų, skulptūrų ir rėžinių.

Pačios ankstyviausios sagos buvo susektos Egipte, Graikijoj ir Persijoj. Šitos sagos, kai kurios net 4 tūkstančių metų senumo, pagamintos iš aukso, sidabro, kaulo ar molio, senovėje nebuvo naudojamos rūbams susegti, bet tik juos pagražinti. Pagal istoriką M. D. C. Crawford'a sagas pradėjo naudoti jau poleolitinis žmogus.

Graikų ir Etruskų togos būdavo susegamos saga, Viduramžio riterių pošarviniai rūbai taip pat turėjo sagas. Renesanso laikų tiek vyriški tiek moteriški drabužiai nusagstyti eilių eilėm mažų sagelių.

Šešioliktame ir septynioliktam šimtmety aristokratai ir karaliai segdavosi savo apsiaustus ne tik auksinėm, bet ir deimantinėm sagom.

Nežiūrint sagų populiarumo septynioliktame šimtmetv, kada jos buvo siuvamos tik papuošimui, sagų kolektoriai ir ekspertai pradeda sagų istoriją tik nuo 18 šimtmečio.

Išlaigingiausių sagų era tikrai prasidėjo 18 šimtmety. Sagos padidėjo ir paįvairėjo. Įdomu, tačiau, kad pačios puošniausios ir brangiausios buvo dėvimos vyrų. Nauja, siauresnių ir labjau prie kūno prigulusių rūbų, mada pareikalavo daugiau sagų. Prancūzijoje, anksčiau, iš medžiagos spaudžiamas ir smulkiai pasiuvinėtas sagas pakeitė auksinės, dramblio kaulo ir metalinės sagos. Kad pakelti metalo pramonę, Anglijoje net buvo įstatymu uždrausta vartoti sagoms medžiagą. Prancūzijoje, tačiau, sagoms būdavo naudojami brangiausi šilkai, aukso virvelės ir gausūs siuvinėjimai. Liudvikas penkioliktasis turėjo net savo asmenini sagų gamintoją.

Sagų mada paplito ne tik Prancūzijoje ir Anglijoje, jos buvo pradėtos gausiai gaminti ir kituose kraštuose— Italijoj, Vokietijoj, Olandijoj, Švedijoj, Japonijoj ir Kinijoj. Tačiau daugiausia jų išsiliko iš 18 šimtmečio Prancūzijoj, Anglijoj ir Amerikoj.

Prancūzija jau ir anuomet buvo madų pasauly dominuojanti valstybė. Tik, artėjant revoliucijai, anglai perėmė pirmavima. Prancūzų sagose atsispindėjo karališkojo dvaro prabanga, gėlių ir augalų motyvai; anglų sagose buvo piešiami gamtos vaizdai, sporto įvykiai, arkliai ir muzikos instrumentai.

18 šimtmečio pradžioje Prancūzijoje sagos buvo gaminamos iš kilniųjų metalų ir brangakmenių. Neturtingieji, pamėgdžiodami savo ponus, gamindavosi sagas iš stiklo ir emalio. Ryški mėlyna spalva stiklinėm sagom buvo ypatingai madinga. Anglai gamino sagas iš metalo ir parceliano. Jos būdavo pardavinėjamos rinkiniais tarp 5 ir 35, gražiai supakuoti satina pamušaluotose odinėse dėžutėse. Tokių pilnų rinkinių šiandien neužtinkama, nes dažnai tie rinkiniai būdavo suardomi, išskirstant juos giminėms palikimuose.

Būdavo daug ir ranka pieštų sagų, kiekviena kitokia, tik taip pat užbaigta ir tokio pačio dydžio. Tos pieštos sagos dažnai vaizduodavo istorinius įvykius, architektūrinius ir meninius paminklus. Kai kurios buvo puošiamos gėlių, vabzdžių ir mitologiniais motyvais. Taip pat buvo populiarūs erotiniai motyvai — širdys, strėlės, karveliai, plaštakės ir įvairiose pozose amūrai. Į kai kurias, po stiklu, būdavo dedamos džiovintos presuotos žolės ar gėlės. Kitos turėjo įrašus: "Myliu be ribų", "Kentėjau dėl jos" arba "Ji pasidavė be kovos".

Gale 18 šimtmečio erotinius įrašus pakeitė revoliuciniai. Buvo piešiami sukilėlių ir pralaimėjusių aristokratų portretai.

19 šimtmety laikai taip pasikeitė, kad vyrų rūbai suprastėjo, o moterų sužydėjo visa puikybe. Bet su didesniu pareikalavimu pačios sagos suprastėjo. Vietoje meno kūrinių atsirado masinė gamyba. Sagos net per pusę sumažėjo. Anksčiau tik darbo klasės dėvėtos metalinės sagos atrado kelią į sportinę ponų aprangą.

Ypatingai metalinių sagų mada paplito Amerikoj. 1790 metais Waterbury buvo įsteigtas pirmas metalinių sagų fabrikas. Jį įsteigė trys broliai Grilley. Anglijoj taip pat tuo pačiu metu buvo pradėtos gaminti paauksuotos varinės sagos. Pirma jos buvo visiškai lygios, bet vėliau dekoruojamos vaisių, gėlių ir gyvulių motyvais. Tos sagos buvo pardavinėjamos rinkiniais, po 5—8 sagas, kartais visos vienodos, kartais su skirtingais piešiniais. Medžiotojai siūdavosi į savo švarkus gyvuliais dekoruotas sagas. Vėliau skirtingi medžiotojų klubai užsisakinėdavo visiems savo nariams tokias pačias sagas. Namų tarnams būdavo gaminamos sagos su jų ponų herbais.

Grįžo į madą ir medžiaginės sagos. Tik jos buvo patobulintos metaliniu rėmeliu arba visa metaline užpakali-

ne dalimi ir ausele.

Stiklinės sagos, pasirodžiusios 1840 metais, buvo gaminamos iš įvairiausio stiklo ir įvairiausių formų.

Šalia Prancūzijos ir Anglijos, stiklinių sagų gamyboje ypatingai didelį įnašą padarė Čekoslovakija, Italija, Vokietija ir Amerika. Stiklinės sagos buvo perregimos ir spalvotos. Daugelis jų buvo juodų. Karalienė Viktorija, mirus jos vyrui, iki pat savo mirties dėvėjo tik juodus rūbus, papuoštus brangiom juodom sagutėm. Mažiau kilnios damos, imituodamos karalienę, taip pat puošė savo sukneles juodom stiklinėm sagutėm.

1860 metais beveik kiekviename krašte pasirodė porceliano sagos. Jos buvo gaminamos porceliano fabrikuose iš molio, kopijuojamos gipse, išliejamos, išdžiovinamos ir glazūruojamos. Kai kurios buvo piešiamos ranka, o ant kitų buvo dedama piešinio nuospauda. Tarp porceliano sagų randama labai gražių Wedgwoodo, Dresdeno, Meisseno ir kitų žymių porceliano fabrikų gaminių.

Perlinės sagos pradžioje buvo gaminamos rankom, tik vidury devynioliktto šimtmečio jos buvo pradėtos gaminti mašinom. Iš pradžių jos buvo ornamentuotos ir brangios, bet dabar jos lygios ir tebedėvimos šiandien.

Senos emaliuotos sagos išliko pačios meniškiausios, nes jos visos gamintos rankom. Dabar toms senoms sagoms nuimamos auselės ir jos naudojamos papuošalams — žiedams ir sagtims. Savo laiku jos gausiai buvo gaminamos tiek Europoj, tiek Amerikoj.

Jau aštuonioliktam šimtmety pasirodė kaulinės sagos, gaminamos iš gyvulių ragų bei nagų. Ankstyvosios kaulinės sagos labiausiai išlaikė savo natūralų charakterį. Vėliau tie ragai ir nagai buvo suliejami ir iš jų gaminamos lietos sagos, dažnai jas suformuojant ir nudažant. Įdomiausios šios rūšies sagos yra su perliniais variniais ir sidabriniais įstatymais.

Devynioliktame šimtmety buvo pradėtos naudoti ir kitos natūralios medžiagos sagoms gaminti — dramblio kaulas, medis, coroso, tagua ir palmės riešutai.

Pačioje 20 amžiaus pradžioje sagų gamybai turėjo daug įtakos Art nouveau. Tos paveikslingos sagos buvo gaminamos iš emalio, sidabro, stiklo ir vano. Jos atrodė kaip miniatiūriniai moterų portretai, turėjo stilizuotas moterų figūras, plaukiančias gėles ir lapus.

Kai dvidešimtajame šimtmety paplito dirbtiniai papuošalai ir suknelėms buvo pradėti naudoti užtrauktukai, sagų pareikalavimas sumažėjo. Laike antrojo pasaulinio karo sagos buvo pradėtos gaminti išskirtinai iš dirbtinės plastikos. Jos nustojo savo ankstyvesnio grožio ir paskirties.

MOTERYS VIRŠ 40 METŲ

Kai kurios moterys virš 40 metų užmiršta savo amžių ir rengiasi kaip perauge vaikai. Tai liūdnas faktas, tuo labiau, kad visa eilė madų kūrėjų paruošia savo modelius suaugusioms moterims.

Madų kūrėjai pataria subrendusioms moterims laikytis sekančių taisyklių:

Venkite ekstravagantišku trumpalaikių madų pasireiškimų. Tokie kraštutinumo stiliaus rūbai ir apavas sendina suaugusią moterį.

Paprasto kirpimo, neapkrautos, bet geros medžiagos suknelės ir gerai pasiūti apsiaustai ir eilutės moteriai suteikia elegancijos. Tie rūbai taip pat neturi būti per trumpi.

Kreipkite dėmesį į spalvas. Kuo vyresnė moteris — tuo švelnesnės spalvos tamsios neutralios spalvos ir juoda spalva sendina.

Moteris virš 50 metų neturėtų rodyti per daug nuogos odos. Užmirškite be rankovių sukneles, nuogus pečius, gilius iškirpimus ir bikini... Taip pat giliai skelti sijonai neturėtų būt dėvimi, jei pro tą skėlinį švystelėjusi blauzda per riebi, per plona ar sudribusią oda...

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

Špinatų sriuba

3 puodukai jautienos buljono,
4 uncijos špinatų,
1 uncija sviesto,
1 kiaušinio trynys,
2½ uncijos grietinėlės, kapotų petruškų, druskos ir pipirų.

Špinatus švariai nuplauti ir nusausinti. Supjausčius dėti į išleistą sviestą ir uždengus ant lengvos ugnies pavirti apie 5 minutes, ar kol pakeis spalvą. Užkaitinti, bulijono-neužvirti. Kiaušinio trynį išplakti su grietinėle ir įmaišyti į buljoną. Tada sudėti špinatus, petruškas ir prieskonius. Nedelsiant duoti į stalą.

Rubarbarų saldusis

4 koteliai rubarbaro,
1 puodukas vandens,
½ citrinos tarkuota žievė,
5 uncijos cukraus,
2 šaukšteliai kukurūzų krakmolo,

Rubarbarus nuvalyti ir supjaustyti vieno inčo ilgio gabaliukais. Užvirinti vandenį, cukrų ir citrinos tarkuotą žievelę. Sudėti rubarbarus ir ant lengvos ugnies pavirti, kol jie bus minkšti. Krakmolą išleisti mažame kiekyje šalto vandens. Dadėti į verdančius rubarbarus nuolat maišyti, pavirti apie 3 minutes. Išvirus supilti į indelius ir leisti atvėsti. Duodant į stalą apiberti cukraus pudra ir uždėti plaktos grietinėlės.

"Kapok Tree" — Sodintojo Punčas

Šiam gėrimui yra reikalingas didelis tulpės pavidalo stiklas. (Maždaug 24 uncijų talpos).

2 uncijos apelsinų sunkos,
2 uncijos ananasų sunkos,
2 uncijos "lime" sunkos (saldintos),
1¼ uncijos balto romo,
1½ uncijos geltono "amber" romo,
1¼ uncijos Myer'S Jamaica romo,
1 šaukštelis Grenadine,
marašino vyšnių, skiltelės-riekutės ananaso ar apelsino.

Į stiklą pripilti trinto ledo. Pirmuosius penkis produktus sumaišius gerai išplakti, tada užpilti ant ledų dadedant Grenadine ir užpilant Myer's Jamaica romo. Įdėti marašino vyšnių, ant stiklo krašto uždėti riekutę ananaso ar apelsino, gerti per šiaudą.

Špinatų ir bulvių apkepas

Gerai išvalytus ir išplautus špinatų lapus patroškinti svieste. Kepimo formą patepti sviestu, dėti vieną sluogsnį špinatų, aplink — pakraščiais uždėti grietinės, vėl dėti sluogsnį virtų, pjaustytų riekutėmis, bulvių ir t. t. Viršutinis sluogsnis turi būti bulvių, užpilti grietine, pabarstyti tarkuotu sūriu ir trumpai apkepti krosnyje. Paduoti į stalą su svieste pakeptomis bulkos riekelėmis.

Šilti bulvių paštetukai

3 puodukai šiltos bulvių košės, 1 puodukas tarkuoto sūrio, 3 šaukštai riešutinio sviesto, ½ puoduko kapotų, sūdytų riešutų (peanuts), 1 kiaušinis, 1 šaukštelis bulvinių miltų. Viską gerai sumaišyti, sudėti į pašteto tešlos formeles ir kepti vidutinėje temperatūroje, kol gražiai paraus. Paštetams galima naudoti įvairią tešlą: slogsniuotą, riebią ar paprastą (iš sviesto, miltų ir kiaušinio bei vandens,. Tinkamos ir gatavos — šaldytos tešlos, gaunamos delikatesų krautuvėse.

Ryžių salotos

3 puodukai virtų ryžių,
3 šaukštai riešutų arba kukurūzų aliejaus, tarragon, cider ar vyninio acto, druskos ir šviežiai maltų pipirų, sviežiai malto muškato riešuto,
½ puoduko kapotų salierų,
6 juodosios alyvos (olives), pjaustytos,
2 pamidorai, nulupti ir supjaustyti.
½ puoduko kapoto raudono ir žaliojo pipiro.

Ryžius išmaišyti su aliejum ir actu pagal skonį, įdėti druską, pipirus ir žiupsnelį muškato riešuto, įmaišyti likusius produktus. Duodamos kambario temperatūros, nešaldomos.

Ryžiai su riešutais

1 šaukštelis druskos,
2 puodukai nevirtų ryžių,
1 mažas svagūnas,
1 skiautelė česnako,
1 šaukštas aliejaus,
½ puoduko ištirpinto sviesto ar margarino,
½ šaukštelio muškato riešuto,
1½ šaukštelio Turmeric,
⅔ puoduko riešutų migdolų ar žemės riešutų "pistachio",
¼ puoduko korinkų ar razinkų.

Užvirinti 5 puodukus vandens, sudėti druską ir nuplautus ryžius, pamažu, kad vanduo nenustotų virės. Uždengus virti ant lengvos ugnies, kol visa sunka bus susigėrusi (apie 20 minučių); ryžius galima padžiovinti krosnyje.

Svogūną, česnaką sukapoti, pakepinti aliejuje, sumaišyti su likusiais produktais ir sudėti į ryžius, įdėti druskos ir pipirų pagal skonį. Duoti prie šaltos mėsos.

Šveicariškas "fondue"

2 pd. balto (sauso) vyno, 1¼ sv. šveicariško sūrio (tarkuoto), 2 šaukštai krakmolo, 1 stikliukas degtinės, muskato riešuto (žiupsnelis), česnako; "fondue" indas su ugnele, ilgos šakutės; pjaustyta bulka.

Keramikinį ("fondue") indą ištrinti česnaku, pastatyt ant lengvos ugnies, supilti vyną, tarkuotą sūrį ir maišant užvirinti. Sudėti vandenyje išleistą krakmolą, supilti stikliuką degtinės, muskato riešutą, išmaišyti ir palaikyti 5 min. Indą (su apačioje degančia liepsnele) padėti ant stalo. Ilgomis šakutėmis pasismeigti gabaliukus bulkos, pamirkyti padaže ir valgyti. Tinka baltas ir "rose" vynas.

Viščiukas želatinoje

4 puodukai viščiuko buljono,
3 šakelės šviežio arba 1 šaukštelis džiovinto Tarragon,
2 pakeliai, be prieskonių, želatinos,
4-5 šaukštai Madeira ar Port vyno,
troškinto viščiuko.

Į buljoną sudėti tarragon ir želatiną, uždengus pavirti ant lengvos ugnies 10 minučių, maišant. Nuėmus nuo kaitros įmaišyti vyną. Per sietelį ir merlę viską perkošti. Aliejum ištepti negilią (apie 8 inčų) dydžio formą. Įpilti nestorą sluogsnį šios sunkos. Padėti į šaldytuvą, kad sustingtų. Ištepti kitą formą gilesnę 9"x5" į ją irgi pilant ploną sluogsnį skysčio. Irgi padėti į šaldytuvą sustingimui. Likusį skystį - buljoną pastatyti į indą pripiltą šalto vandens.

Kada gilioje formoje želatina - buljonas sustings išdėstyti taragono lapelius ar šiaip ką nors papuošimui. Supjaustyti viščiuko mėsą plonomis riekutėmis ar gabalėliais ir sudėti virš papuošimo. Tada užpilti laikytą buljoną inde ant viščiuko ir gražinti į šaldytuvą.

Duodant į stalą išimti iš formos į lėkštę. Apdėti želatina iš kitos formos supjaustant įvairiomis formomis. Duoti su ryžių salotomis.

Prancūziškas Mėsos Kepaliukas.

1 puodukas pieno,
4 žali svogūnėliai, smulkiai sukapoti,
3 puodukai (nesuspausti) minkštos duonos trupinių,
2 šaukštai maltų petruškų,
1 šaukštas Dijon muštardo,
2 šaukšteliai druskos,
1 šaukštelis puplaiškių-Savory,
½ šaukštelio čiobrelių-Thyme,
2 kiaušiniai,
2 svarai maltos jautienos mėsos,

Pirmiausia gerai sumaišyti visus produktus, išskyrus mėsą. Įmaišius mėsą į masę geroi išminkyti.

Kepimo formą, 8"x4" dydžio, gerai ištepti riebalais ir sudėti parouštą mėsą gerai paspaudžiant. Kepti krosnyje prie 350 l. 1 valandą.

Jeigu norime duoti šaltą, tai išėmus iš krosnies uždengti aluminijaus popieriu ir prislėgti, palaikyti šaldytuve per naktį.

Konservuoti persikai

5 apelsinai,
6 kvortos persikų (apie 50),
cukraus,
4 citrinų sunka,
¾ puoduko pjaustytų marašino vyšnių,
1 puodukas kapotų migdolų (blanched, slivered almonds).

Išspausti apelsinų sunka ir sutarkuoti jų žieves, tik kad nebūtų baltosios dalies. Naudoti tiq pačią žievę. Sudėti tarkuotą žievę ir sunką į sunkesnį virimo puodą.

Aprikosus įmesti į verdantį vandenį, palaikant neilgiau kaip ½ minutės, tada greit įmerkti į šaltą vandenį, šiuo būdu lengvai nusiims oda. Aprikosus (nulupus) sukapoti ir išmieruoti puodukais prieš dedant į puode esamą sunką. Kiekvieniems dviems puodukams aprikosų, dadėti po 1¾ puoduko cukraus. Virti prie vidutinės kaitros, nuolat maišyti, maždaug 20 minučių. Įmaišyti citrinos sunką, sudėti vyšnias ir riešutus. Pavirti dar kokias 5 minutes. Nuėmus nuo kaitros dėti į paruoštus vekavimo indus, užlieti sluogsnį ištirminto parafino ant paviršiaus. Kada atvės užpilti dar vieną sluogsnį parafino, stiklą sukant aplink. (Maždaug 15 stiklų 6 uncijų talpos).

Konservavimas

Vekavimo indai paruošiami, gerai išplaunami su muilu ir perplaunami karštu vandeniu. Tada sudedami į didelį puodą su dangteliais ir gumutėmis. Uždengus leisti vandeniui užvirti ir pavirti 5 minutes. Laikyti vandenyje kol bus dedami paruošti vaisiai konservavimui. Prieš naudojant stiklus išimti ir pavožti. Dėti vaisius kol stiklai dar šilti.

Parafiną geriausia tirpinti dvigubame puode, apatiniame verdantis vanduo, o viršutiniame-parafinas. Arba parafiną sudėti į matavimo puodelį ir įstatyti į karštą vandenį kol parafinas ištirps. Tuo atveju lengviau užpilti. Parafinas daugiausia naudojamas, kad apsaugotų vaisius nuo greito gedimo.

Vaisiai konservuoti alkoholyje (brandy)

Šis receptas priskaitomas Viktorijos laikams. Tai yra kompotas į kurį galima dėti geriausius vaisius, pagal jų sezoną. Šiam kompotui yra reikalingas bent 2 galionų dydžio molinis indas (stoneware crock). Indą reikia išvirinti-steralizuoti. Tada į jį įpilti kvortą brandy, ir jeigu norima 1 šaukštelį kvepiančių, saldžių pipirų-Allspice ir 1 šaukštelį cinamono. Pagal sezoną dėti išrenkant geriausius vaisius. Tinkamiausi vaisiai šiam kompotui yra braškės, avietės, vyšnios (kauliukus išimti), agrastai, serbentai, nulupti ir pjaustyti aprikosai ar persikai. Vengtina obuolių, kriaušių, vynuogių, bananų.

Su kiekvienais 2 puodukais vaisių reikalinga dadėti po 2 puodukus cukraus. Jeigu reikalinga prislėgti, kad vaisiai būtų padengti syrupu. Šį indą laikyti šaltoje vietoje ir kasdien pamaišyti kol dadedami nauji vaisiai. Po 3 mėnesių galima sudėti į steralizuotus stiklus — indus, gerai uždaromus. Laikant tamsoje ir šaltoje vietoje, gali stovėti eilę metų. Tinka naudoti beveik prie visokiausių saldžiųjų patiekalų.

• Rankdarbiai

Skaitytojam pageidaujant duodame kabliuku nertus pavyzdžius.

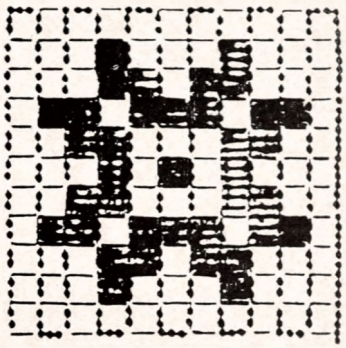

Visur yra pritaikomi lietuviškų ornamentų motyvai.

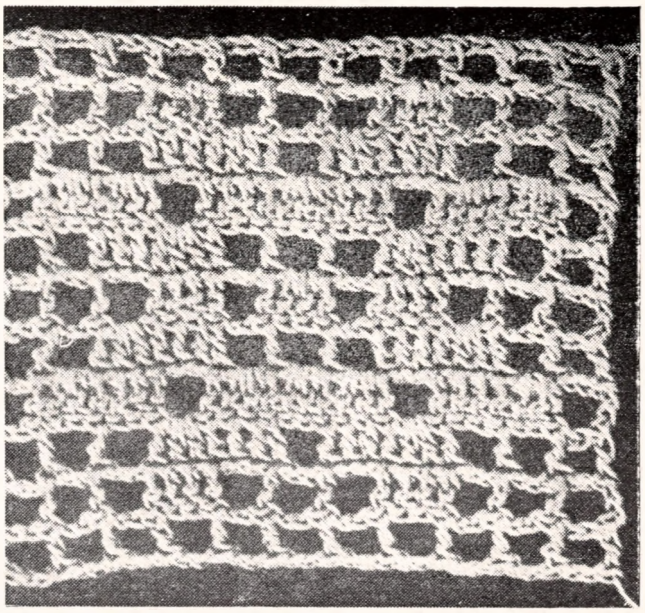

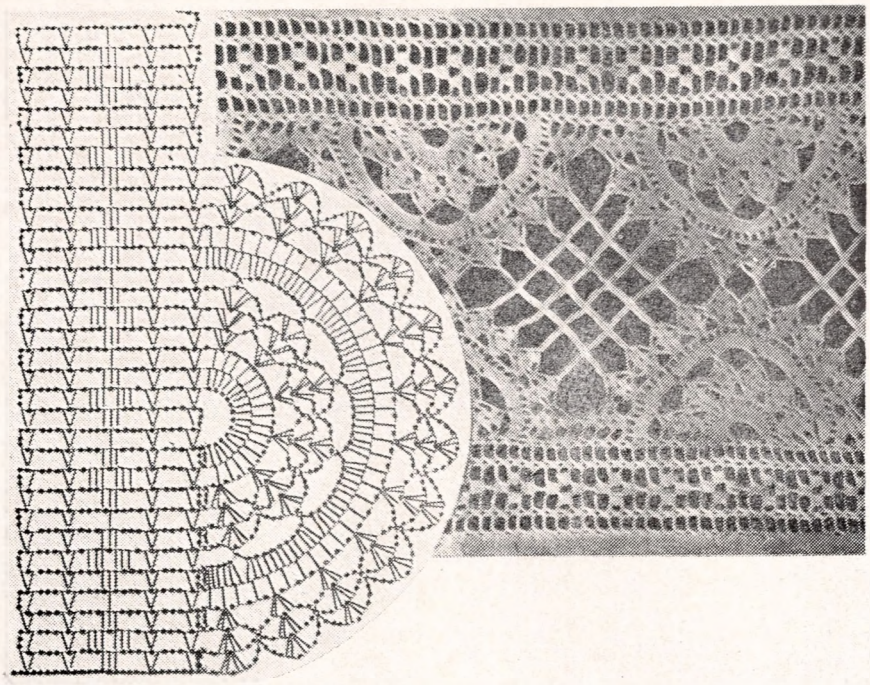

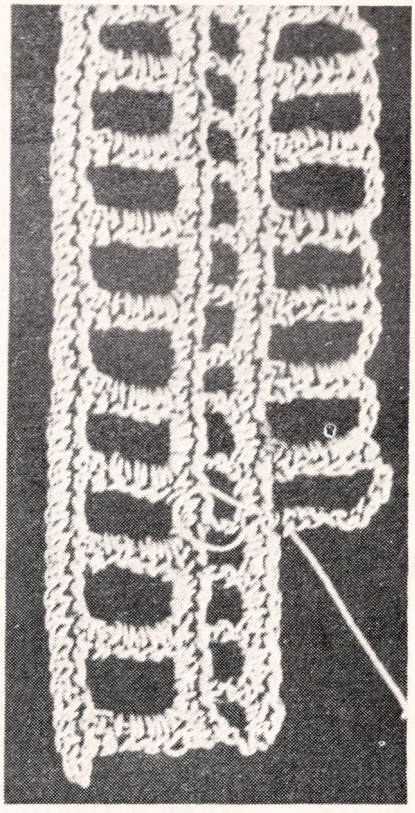

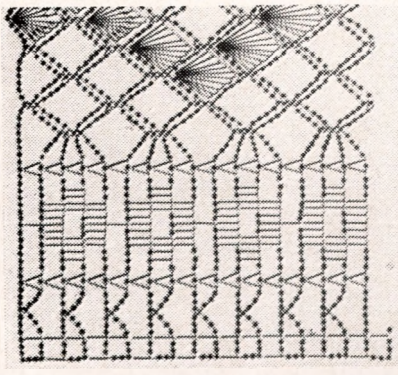

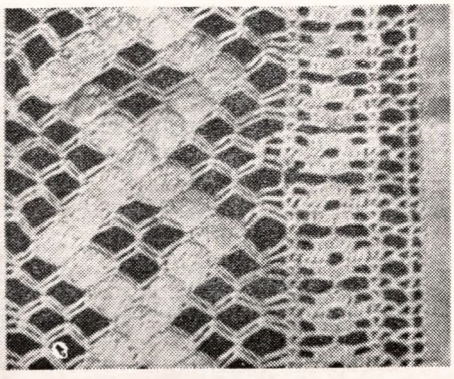

Lietuviškaisiais motyvais rankdarbius lengvai galima pritaikyti pagražinimui pagalvėlių, servietėlių, suknelių ir t.t.

• Atsiųsta paminėti

Po angelų sparnais — Alė Rūta; novelių rinkinys; 192 psl.; Nidos Knygos Klubo leidinys Nr. 89, 1973; adresas: 1 Ladbroke Gardens, London, W11 2PU Great Britain; kaina — 4 dol.

Karnavalo aikštėje — Juozas Švaistas; novelių rinkinys; 284 pusl. Kaina 5 dol.; išleido Nidos Knygų Klubas. Leidinys — Nr. 90; Nida Press, 2 Ladbroke Gardens, London W 11 2PU, St. Britain.

Baltijos balsas — Juozas Slavėnas— apsakymėliai priaugančiam lietuvių jaunimui. Išleido ir išspausdino "Minties" spaustuvė: 417 Burwood Road, Belmore, Sydnėy, N. S. W., Australia; tiražas 200 egz.; 72 pusl. Kaina nepažymėta. Pratartyje autorius rašo:: "Šis kuklus leidinėlis skiriamas priaugančiam lietuvių jaunimui, kuriam lemta gyventi toli nuo tėvų žemės Lietuvos, bet kurio širdyse, jo tėvelių, savaitgalių mokyklų mokytojų ir visų jaunimo mylėtojų įdiegtoji lietuvių kalbos meilė rusena ir, tikime, įsidegs į nebijančią jokių vėjų ugnį".

Pavasaris ir Aš — Zenta Tenisonaitė, eilėraščių rinkinys; 50 pusl., kaina — 2 dol.; spaudė — Nida Press, Londone.

Nežinomi keleiviai — Magdalena Marija Slavėnienė, epas; išleido ir spausdino "Minties" spaustuvė Sidnėjuje, 1973 m. Tiražas 200 egz., 88 pusl., kaina nepažymėta.

Trys ir Viena — jaunystės atsiminimai — Janina Narūnė; Čikagos Lietuvių Literatūros Draugijos leidinys; iliustruota, 172 psl.; kaina nepažymėta.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaktorius — Stasys Barzdukas; adresas — 18308 Hiler Ave., Cleveland, Ohio 44119, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo žurnalas; leidžia — ALB Švietimo Taryba; vyr. redaktorius — Petras Maldeikis; adresas — 7031 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — 5 dol.

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 3005, U. S. A. prenumerata metams — $2.50 Amerikoje, kitur — $3.

Liet. Kat. Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos Žinios. — Adresas. LKMOPS žinios, c/o Mrs. A. Radzivanas. 84—16 110 th St. Richmond Hill, N. Y. 11418.

Ateitis — Lietuvių Katalikiško Jaunimo žurnalas; redaktorius — kun. J. Staškevičius, 941 Dundas St., W. Toronto, 3, Ont. Canada, administratorius — J. Polikaitis, Ateitis, 7235 S. Sacramento Avenue, Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata metams $7.00.

Lietuvių Dienos, mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas lietuvių ir anglų kalbomis. Redaguoja redakcinė kolegija: D. Mackialienė, Pr. Gasparonis ir V. Prižgintas. Anglų k. red. A. Miliukas. Atsk. nr. kaina 90 ct., metinė prenumerata $9. Adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029.

Mūsų Žinios — Čikagos Lietuvių Jėzuitų veiklos dvisavaitinis biuletenis; adresas 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

Šaltinis—tikybinės ir tautinės minties iliustruotas žurnalas; leidžia Šv. Kazimiero S-ga ir T. T. Marijonai; redaktorius — kun. J. Matulis, M.I.C.; adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 1.20 sv. (3 dol.).

Krivulė — Vakarų Europos Lietuvių Sielovados leidinys; red. kun. P. Celiešius; 8939 Bad. Woerishofen, Kirchenstrasse 5, W. Germany; vieno nr. kaina — 0.35 dol.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata $5; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Canvent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Museum Review — Balzeko Lietuvių Kultūros Muzėjaus Čikagoje Biuletenis.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorus — T. V. Gidžiūnas, O. F. M.; administratorius — T. S. Rapolas, O.F. M.; metinė prenumerata — 3 dol.; adresas: Francican Fathers, Kennebunkport Me, U.S.A. 04046.

Medicina — Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų S-gos žurnalas; **vyr. red. H. Armanas, M.D.**—1934 Wilkens Ave. Baltimore, Maryland, U.S.A. 21223; **adm. J. Vytuvienė, D. D. S.** — 85 — 29 96th, Woodhaven, N. Y. U.S. A. 11421: metinė prenumerata — 10 dol. (3 nr.).

Tėvas Bonaventūra Pauliukas, O. P. — T. Kazimieras Žvirblis, O. P., biografija; Tėvų Domininkonų leidinys, Washington, D.C., tiražas — 700 egz.; 128 pusl.; kaina nepažymėta.

Brazilijos Lietuvių Žinynas — informacinis leidinys lietuvių - portugalų kalbomis; Brazilijos L. B. leidinys; red. A. Saulaitis, S. J.; 101 pusl.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės IV Seimas —P. L. B. leidinys, 1973 m.; 44 pusl.

Veidai ir Problemos Lietuvių Literatūroje, I tomas—Dr. Jonas Grinius; L. K. M. A. leidinys, adresas: Piazza della Pilotta 4, Roma, Italy; tiražas—1.000 egz.; 406 pusl.

Skautija — Lietuvių Skautų sąjungos vadovybės biuletenis; redaguoja redakcinis kolektyvas: A. Saulaitis, R. Gudaitienė, Č. Kiliulis; administracijos adresas: K. Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124, U.S.A.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Griggs V. Calgary, Alberta, Jusienė O., Worcester Mass.

$25.00 — Vyskupas A. Deksnys, Roma, Italija.

$16.61 — Lietuvių Bendruomenės Valdyba ir Sporto Klubas "Geležinis Vilkas". Sudbury, Ont.

$5.00 — Budninkienė J., Hamilton, Ont., Motiejūnas J., Los Angeles, Calif., Mickevičienė T., Los Angeles, Calif.

$2.00 — Ancerevičienė K., Chicago, Ill., Bašėnienė K., Brampton, Ont., Kalvaitienė M., Centerville, Mass., Klevienė S., Richmond Hill, N. Y., Paketūrienė J., Rodney, Ont., Petrulienė S., Toronto, Ont., Sergautienė O., Miami Beach, Fla., Smilgienė K., E. Chicago, Ind.

$1.00 — Saunorienė J., Hamilton, Ont., Žilionienė G., New York, N. Y.

"Moters" žurnalo prenumerata padidinama.

Kurie užsakys žurnalą 1974 m. — iki šių metų pabaigos —

mokės tik 5 dolerius.

Nuo 1974 m. sausio mėnesio 1 dienos

"Moters" žurnalo prenumerata pakeliama iki 6 dolerių.

Administracija